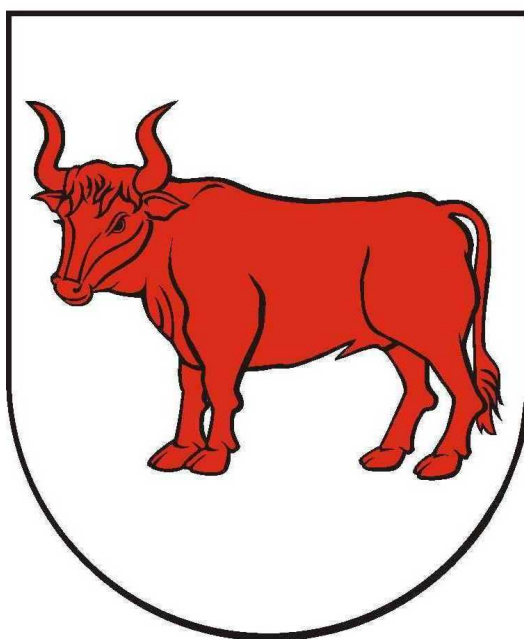

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXIII/106/08
Rady Miasta Bielsk Podlaski
z dnia 26 marca 2008 r.

PLAN
ROZWOJU LOKALNEGO
DLA MIASTA BIELSK PODLASKI
NA LATA 2005-2013
Z PERSPEKTYWĄ PO ROKU 2013

Bielsk Podlaski, marzec 2008 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA BIELSK PODLASKI	18
2. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA MIASTA BIELSK PODLASKI	19
2.1. Położenie, powierzchnia i ogólna charakterystyka gminy	19
2.2. Zasoby i stan środowiska	20
2.2.1. Klimat	20
2.2.2. Rzeźba terenu	21
2.2.3. Warunki glebowe i jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej	21
2.2.4. Zasoby wodne	24
2.2.5. Ekosystemy	24
2.2.6. Zasoby leśne	25
2.2.7. Chronione obiekty przyrody	26
2.2.8. Stan środowiska i jego zagrożenia	26
Powietrze	26
Odpady	27
2.3. Infrastruktura	30
2.3.1 Planowanie przestrzenne	30
2.3.2 Zaopatrzenie w wodę	31
2.3.3. Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków	32
2.3.4. System gospodarki odpadami	33
2.3.5. Zaopatrzenie w ciepło	35
2.3.6. Elektroenergetyka	37
2.3.7. Gazyfikacja	38
2.3.8. Komunikacja	38
2.3.9. Telekomunikacja	39
2.4. Gospodarka	40
2.4.1. Podmioty gospodarcze	40
2.4.2. Turystyka	41
2.4.3. Rolnictwo	42
2.4.4. Otoczenie biznesu	43
2.5. Sfera społeczna	45
2.5.1. Zagadnienia demograficzne	45
2.5.2. Warunki mieszkaniowe	48
2.5.3. System edukacji	49
2.5.4. Zabytki i instytucje kultury	50
2.5.5. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	51
2.5.6. Kultura fizyczna	52
2.5.7. Sytuacja na rynku pracy	52
2.5.8. Aktywność społeczna	53
2.6. Finanse gminy	53
2.7. Podsumowanie - identyfikacja podstawowych problemów rozwoju gminy Bielsk Podlaski	56
3. PRIORYTETY, CELE I ZADANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA BIELSK PODLASKI	57
4. POWIĄZANIA PLANU I PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI NA TERENIE GMINY/POWIATU/WOJEWÓDZTWA	63
5. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	65
6. SYSTEM WDRAŻANIA	67
7. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	68
7.1. System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego	68

7.2. Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego	69
7.3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.....	69
7.4. Public Relations Planu Rozwoju Lokalnego	70

WSTĘP

Zgodnie z założeniami *Uzupełnienia do ZPORR* jednostki samorządu terytorialnego, które zamierzały złożyć projekty w ramach działania ZPORR 3.1. *Obszary wiejskie* i 3.2. *Obszary podlegające restrukturyzacji* były zobowiązane do przygotowania Planu Rozwoju Lokalnego. Dokument ten wymagany jest również jako załącznik w ubieganiu się o dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego w okresie programowania 2007-2013.

Niniejsze opracowanie zawiera zaktualizowany Plan Rozwoju Lokalnego miasta Bielsk Podlaski i obejmuje lata 2005-2013.

Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Bielsk Podlaski przygotowany został w oparciu o przyjętą w roku 2002 przez Radę Miasta „Strategię Rozwoju miasta Bielsk Podlaski na lata 2002-2010”. Przedział czasowy został dostosowany do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004 – 2006 oraz nowego okresu programowania Unii Europejskiej na lata 2007 - 2013.

Zarówno cele jak i poszczególne zadania uwzględniają także zapisy:

- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bielsk Podlaski,*
- *Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami,*
- *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku,*
- *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013*

oraz wyniki konsultacji z podmiotami publicznymi oraz mieszkańcami miasta Bielsk Podlaski.

Plan Rozwoju Lokalnego to zbiór celów strategicznych, celów szczegółowych i zadań realizacyjnych przeznaczonych do wprowadzenia w życie w celu poprawy sytuacji społeczno – gospodarczej Wspólnoty Lokalnej. Jest to zarazem Plan umożliwiający pozyskanie środków finansowych, które zostaną przeznaczone na realizację wyznaczonych w nim zadań. W związku z tym zadania są zgodne z kierunkami wsparcia określonymi w ZPORR oraz w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego.

Głównym celem polityki strukturalnej Unii Europejskiej jest zwiększenie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w państwach będących jej członkami. Oznacza to dążenie do zmniejszenia różnic w rozwoju między poszczególnymi regionami UE.

Cele funduszy strukturalnych w latach 2004-2006 obejmowały:

- Cel 1. (regionalny): obejmuje regiony zapóźnione w rozwoju (na poziomie NUTS II) - podstawowym kryterium zakwalifikowania regionu do celu 1 jest dochód PKB na

jednego mieszkańca poniżej 75% średniego PKB państw UE; tym celem są objęte również regiony słabo zaludnione oraz obszary „ultraperyferyjne”.

Cel 2. (regionalny): polega na wspieraniu terenów silnie uzależnionych od upadającej gałęzi gospodarki (na poziomie NUTS III).

Cel 3. (horyzontalny): obejmuje pomoc w modernizacji rynku pracy poprzez szkolenia zawodowe, lokalne inicjatywy w zakresie zatrudnienia oraz poprawę dostępu do rynku pracy.

W latach 2007-2013 polityka spójności UE będzie skoncentrowana wokół trzech celów:

- Cel 1 – Konwergencja – zorientowany na obszary o niskim poziomie rozwoju społecznoekonomicznego (do tego celu została zakwalifikowana całość terytorium Polski), wspierający wzrost i tworzenie nowych miejsc pracy w regionach najbiedniejszych (państwa o DNB<90% i regiony o PKB<75% UE oraz regiony tzw. efektu statystycznego).
- Cel 2 – Konkurencja regionalna i zatrudnienie, wspieranie zmian strukturalnych w regionach nie kwalifikujących się do celu Konwergencja oraz zmian na rynku pracy.
- Cel3 –Europejska Współpraca Terytorialna (współpraca transnarodowa, transgraniczna i międzyregionalna).

Środki wspólnotowe przeznaczone na realizację polityki spójności w latach 2007-2013 to przede wszystkim Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Spójności. Działania dotyczące sektorów rolnictwa oraz rybołówstwa zostały wyłączone z zakresu interwencji instrumentów finansowych polityki spójności. Podstawą interwencji finansowej w ramach Wspólnej Polityki Rolnej będzie rozporządzenie w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich, a w ramach Wspólnej Polityki Rybackiej – rozporządzenie w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego.

Dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić jest Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK). SRK jest podstawową przesłanką dla Narodowej Strategii Spójności 2007-2013, Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich i Strategii Rozwoju Rybołówstwa oraz wynikających z nich programów operacyjnych.

Narodowa Strategia Spójności 2007-2013

Narodowa Strategia Spójności (NSS) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu

Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Spójności jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju.

Obok celu strategicznego NSS zakłada realizację celów szczegółowych, wynikających z wyzwań Strategii Lizbońskiej, Strategicznych Wytycznych Wspólnoty oraz wniosków wynikających z analizy słabych i mocnych stron polskiej gospodarki, a także stojących przed nią szans i zagrożeń, tj.:

- tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego;
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego;
- podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów;
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
- rozwój obszarów wiejskich.

NSS będzie realizowana przy pomocy Programów Operacyjnych (PO), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Samorządy poszczególnych województw.

Programy operacyjne na lata 2007-2013:

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO)
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej
- Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko
- Program Operacyjny Kapitał ludzki
- Program Operacyjny Konkurencyjna gospodarka
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej
- Program Operacyjny Pomoc techniczna

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 wskazuje cele

rozwoju wpływające bezpośrednio ze Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku skorelowane z założeniami strategicznych dokumentów szczebla krajowego.

Głównym celem RPO Województwa Podlaskiego jest zwiększenie tempa wzrostu gospodarczego w celu tworzenia nowych miejsc pracy przy poszanowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.

Cel główny i będące jego pochodną cele szczegółowe będą realizowane poprzez następujące priorytety i działania:

Oś priorytetowa I: Wzrost innowacyjności i wspieranie przedsiębiorczości w regionie

Cel główny: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa podlaskiego.

Cele szczegółowe:

- Zwiększenie liczby badań naukowych nakierowanych na przedsiębiorstwa
- Wykorzystanie wyników badań naukowych w przedsiębiorstwach
- Stworzenie dogodnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz powstawania nowych firm innowacyjnych
- Podniesienie konkurencyjności podlaskich przedsiębiorstw działających na rynku krajowym i międzynarodowym
- Dynamiczny rozwój wiodących gałęzi przemysłu województwa (m.in. klastrów)

Działanie 1.1 Tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjności

W ramach tego działania można będzie uzyskać dofinansowanie na **tworzenie i rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb przedsiębiorstw zaawansowanych technologicznie** (parków technologicznych, naukowo-technologicznych i przemysłowych oraz inkubatorów technologicznych i przedsiębiorczości). Preferowane będą tutaj inwestycje typu „brownfield”, dzięki którym możliwa będzie rewitalizacja terenów powojсковych i poprzemysłowych.

Wsparcie otrzymają też projekty z zakresu **tworzenia centrów**: obsługi inwestora, promocji, doskonalenia zawodowego, zaawansowanych technologii, badawczo-rozwojowych, transferu technologii, kompetencji, logistycznych, itp. W ramach budowy parków, inkubatorów i centrów finansowane będzie zagospodarowanie terenu wokół tych obiektów oraz budowa dróg dojazdowych.

W ramach **wsparcia powiązań kooperacyjnych** dofinansowanie będą mogły uzyskać takie przedsięwzięcia jak budowa i rozwój powiązań klastrowych, a w tym tworzenie laboratoriów i centrów badawczo-rozwojowych oraz prowadzenie badań.

Działanie 1.2 Region atrakcyjny dla inwestycji

Wsparcie będą mogły otrzymać przedsięwzięcia mające na celu **kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych** (typu „greenfield”) wraz z budową prowadzących do nich dróg dojazdowych w celu przyciągnięcia inwestorów z kraju i zagranicy.

W ramach **promocji gospodarczej regionu** wspierane będzie: tworzenie terenów wystawienniczych, udział w imprezach targowych, organizacja i promocja wydarzeń regionalnych i ponadlokalnych, realizacja kampanii reklamowych promujących region w kraju i zagranicą oraz promocja wspólnej marki powiązań kooperacyjnych.

W celu **podniesienia aktywności przedsiębiorstw na rynku międzynarodowym** zakłada się wsparcie misji gospodarczych, zarówno wyjazdowych jak i przyjazdowych, tworzenie kampanii promocyjnych, w tym udział w targach i wystawach międzynarodowych.

Działanie 1.3. Wsparcie instytucji otoczenia biznesu

W jego ramach pomoc będzie miała charakter wsparcia pośredniego realizowanego poprzez zapewnienie dostępności obrotowych instrumentów finansowych. Realizowane będą działania ułatwiające przedsiębiorcom dostęp do kapitału zewnętrznego w postaci **tworzenia i dokapitalizowania funduszy pożyczkowych i poręczeniowych** oraz innych nowoczesnych instrumentów finansowych. Przewidziane jest także **wsparcie administracyjne dla powstających inicjatyw klastrowych**. Przy wdrażaniu tego rodzaju działań istnieje możliwość skorzystania z inicjatywy JEREMIE.

Działanie 1.4. Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw

Preferowanym kryterium brany pod uwagę przy wyborze projektów będzie **innowacyjność przedsięwzięć**. Pozwoli to na zwiększenie potencjału innowacyjnego a co za tym idzie na zwiększanie wydatków przedsiębiorstw na sektor badawczo-rozwojowy (B+R) na Podlasiu. Wsparcie będzie realizowane w postaci dotacji bezpośrednich na rozbudowę lub rozszerzenie działalności przedsiębiorstw, a także na zmianę procesu produkcyjnego czy też sposobu świadczenia usług. Pomoc przewidziana w ramach działania obejmuje również przedsięwzięcia prowadzące do poprawy wydajności pracy i jakości zarządzania firmami, np. poprzez racjonalizację logistyki, wprowadzenie nowych systemów informatycznych, wdrażanie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że wsparcie biznesu w ramach RPOWP koncentruje się na małych i średnich przedsiębiorstwach (MSP). Duże firmy będą mogły uzyskać dofinansowanie tylko w wyjątkowych przypadkach, np. gdy wartość inwestycji nie przekracza 2 mln euro lub gdy przedsięwzięcie może przynieść znaczną korzyść regionowi (np. wkład do klastra). Pomoc dla dużych firm nie przekroczy max. 10% ogólnej puli środków na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- jednostki naukowe,
- szkoły wyższe,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,

- organizacje pozarządowe,
- instytucje otoczenia biznesu,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- przedsiębiorcy.

Oś priorytetowa II: Rozwój infrastruktury transportowej

Cel główny: Zwiększenie dostępności komunikacyjnej województwa podlaskiego poprzez unowocześnianie infrastruktury transportowej wpływającej na rozwój regionu.

Cele szczegółowe:

- Integracja lokalnych i ponadlokalnych układów transportowych z krajowym systemem transportowym
- Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa
- Zwiększenie wewnętrznej spójności komunikacyjnej regionu
- Poprawa funkcjonowania transportu publicznego w miastach
- Poprawa bezpieczeństwa transportowego
- Podniesienie jakości usług transportu intermodalnego

Działanie 2.1. Rozwój transportu drogowego

Wsparcie w ramach tego działania dotyczy rozwoju regionalnej i lokalnej infrastruktury transportowej.

W zakresie **rozwoju infrastruktury regionalnej** przewiduje się dofinansowanie dla budowy, przebudowy i remontu sieci drogowej w głównych miastach regionu - Białymstoku, Łomży i Suwałkach. Dotację będą mogły uzyskać projekty zakładające modernizację dróg wojewódzkich, istotnych z punktu widzenia połączeń pomiędzy ośrodkami wzrostu i rozpraszających ruch z przebudowywanych dróg ekspresowych S8, S19 oraz drogi krajowej nr 61 (modernizowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - S8 i S19 oraz w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej - obwodnice w ciągu drogi nr 61). Realizowane będą między innymi projekty podnoszące parametry techniczne nawierzchni dróg, budowy i przebudowy ulic w miastach, w tym budowy obwodnic miast, wiaduktów i innych drogowych obiektów inżynierskich. Przewiduje się także wsparcie działań zmierzających do podniesienia poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. prewencja, kontrola i śledzenie ruchu, przyczyniające się do zmiany postaw i zachowań uczestników ruchu drogowego) oraz tworzenia infrastruktury towarzyszącej w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego i ochrony środowiska. Dotacje będzie można również uzyskać na realizację projektów dotyczących Inteligentnych Systemów Transportu.

Wsparcie w zakresie **lokalnej infrastruktury drogowej** realizowane będzie poprzez budowę, przebudowę i remont dróg gminnych i powiatowych. Ma to na celu zapewnienie połączenia tych dróg z siecią ponadlokalną oraz poprawę warunków życia mieszkańców Podlasia.

Działanie 2.2. Rozwój transportu lotniczego

W ramach działania przewidziana jest realizacja kluczowej dla województwa podlaskiego inwestycji - **budowa regionalnego portu lotniczego**. Dodatkowo wsparcie będą mogły też otrzymać projekty z zakresu bezpieczeństwa ruchu lotniczego, które będą bezpośrednio powiązane z tym lotniskiem.

Działanie 2.3. Rozwój transportu miejskiego

W dziedzinie transportu publicznego realizowane będą projekty dotyczące:

- budowy, adaptacji, rozbudowy, wykonywania robót remontowych lub przebudowy infrastruktury pomocniczej służącej zwiększeniu bezpieczeństwa i dostępności do sieci transportu publicznego;
- budowy, przebudowy lub modernizacji infrastruktury transportu publicznego połączonej z zakupem sprzętu (włączając w to zakup taboru);
- tworzenia warunków do wykorzystania infrastruktury kolejowej dla potrzeb rozwoju systemów miejskiej komunikacji zbiorowej, zakup oraz montaż urządzeń z zakresu telematyki;
- budowy, przebudowy, rozbudowy przystanków, stacji i węzłów przesiadkowych - zintegrowanych z różnymi rodzajami systemów transportu, w tym systemów parkingów dla samochodów „Park & Ride” oraz dla rowerów „Park & Bike” przy końcowych przystankach komunikacji wraz z towarzyszącą im infrastrukturą służącą obsłudze pasażerów;
- Inteligentne Systemy Transportu w ramach transportu publicznego (przewóz pasażerów).

Działanie 2.4. Rozwój transportu kolejowego

Ze względu na bardzo wysokie koszty modernizacji linii kolejowych i ograniczone środki w ramach RPOWP nie przewiduje się wsparcia modernizacji i budowy linii kolejowych. Wsparcie w ramach tego działania będzie skoncentrowane na poprawie rentowności regionalnych połączeń kolejowych i jakości świadczonych usług, poprzez realizację projektów z zakresu wymiany taboru transportu kolejowego. Wprowadzenie nowoczesnych, komfortowych i lekkich szynobusów zamiast tradycyjnych pociągów, skróci czas, podniesie jakość i komfort podróży oraz wpłynie na obniżenie kosztów bez konieczności ponoszenia wysokich wydatków na modernizację linii.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- przedsiębiorcy.

Oś priorytetowa III: Rozwój turystyki i kultury

Cel główny: wzrost atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej województwa podlaskiego.

Cele szczegółowe:

- Rozbudowa bazy turystycznej w regionie
- Podniesienie jakości usług turystycznych
- Poprawa dostępności do infrastruktury sportowej
- Wzrost roli turystyki, sportu i rekreacji jako czynników stymulujących rozwój społeczny i gospodarczy
- Poszerzenie oferty usług turystycznych, rekreacyjnych i sportowych w województwie
- Wspieranie działań mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich
- Zwiększanie atrakcyjności turystycznej największych ośrodków miejskich w regionie

Działanie 3.1. Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu

W ramach rozwoju atrakcyjności turystycznej regionu współfinansowane będą przedsięwzięcia z zakresu:

Infrastruktury turystycznej - tworzenie i modernizacja infrastruktury uzdrowisk związanej z rozwojem funkcji leczniczo-wypoczynkowych, tworzenie centrów wystawienniczych i kongresowych, wspieranie rozwoju turystyki biznesowej, infrastruktury transportu wodnego, jak również rozwój infrastruktury noclegowej i gastronomicznej towarzyszącej tym funkcjom oraz tworzenie i rozwój spójnego systemu promocji województwa podlaskiego podnoszącego turystyczną atrakcyjność regionu. Możliwe będzie wsparcie działań promujących markę regionu oraz projektów zmierzających do podniesienia poziomu bezpieczeństwa w ruchu turystycznym (system monitoringu strategicznych punktów w miejscowościach turystyczno-wypoczynkowych, utworzenie sezonowych komisariatów Policji działających w miejscach o dużym natężeniu ruchu turystycznego).

Infrastruktury sportowej i rekreacyjnej - rozwój i modernizacja infrastruktury służącej uprawianiu aktywnych form turystyki, które dodatkowo kreować będą funkcje miejskie.

W celu zwiększenia konkurencyjności oferty turystycznej naszego województwa, wspierana będzie budowa obiektów umożliwiających organizowanie imprez masowych, przyciągających turystów spoza regionu i kreujących metropolitalny wizerunek województwa (stadiony piłkarskie, hale sportowe, obiekty pływackie, itp.).

Infrastruktury kulturalnej - budowa i remont obiektów kulturalnych Podlasia, które stanowią atrakcję turystyczną województwa i przyczyniają się do rozwoju turystyki kulturoznawczej, a także tworzenie systemów i centrów informacji turystycznej.

Działanie 3.2. Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw z branży turystycznej

Skierowane jest do **przedsiębiorców**. Dotyczy głównie rozbudowy bazy noclegowej, gastronomicznej oraz pozostałej infrastruktury turystycznej naszego regionu. Priorytetowo traktowane będą tutaj przedsięwzięcia związane z rozwojem turystyki leczniczo-wypoczynkowej. Wsparcie w ramach działania realizowane będzie w postaci dotacji

bezpośrednich na rozbudowę lub rozszerzenie działalności przedsiębiorstw z branży turystycznej. Środki przeznaczone będą również na zmianę sposobu świadczenia i podwyższenie standardu oferowanych usług

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- organizacje pozarządowe,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- przedsiębiorcy.

Oś priorytetowa IV: Społeczeństwo Informacyjne

Cel główny:

Upowszechnienie stosowania technik systemu telekomunikacyjnego oraz zwiększenie dostępu do usług elektronicznych poprzez rozbudowę regionalnej infrastruktury teleinformatycznej.

Cele szczegółowe:

- Wykorzystanie zaawansowanych technologii informacyjnych przez mieszkańców województwa podlaskiego
- Wyrównywanie dysproporcji w dostępie do Internetu oraz innych Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (ICT) w regionie

W ramach Osi Priorytetowej wspierane będą projekty mające na celu poprawę warunków dostępu do Internetu oraz rozwój usług elektronicznych (e-usług), takich jak: e-business, e-government, e-edukacja, e-zdrowie, e-bezpieczeństwo. Szczególny nacisk kładziony jest na wyrównywanie dysproporcji w dostępie do sieci i usług na obszarach wiejskich i w małych miastach.

Realizacja Osi Priorytetowej odbywać się będzie m.in. poprzez:

- budowę regionalnych i lokalnych sieci teleinformatycznych;
- tworzenie Publicznych Punktów Dostępu do Internetu, zakup i wdrożenie platform elektronicznych świadczących e-usługi na poziomie regionalnym i lokalnym;
- zakup i wdrożenie systemów back-office'owych umożliwiających sprawny i bezpieczny dostęp do zasobów danych i informacji publicznej;
- zakup i wdrożenie systemów bezpiecznego świadczenia usług elektronicznych oraz stosowania podpisu elektronicznego;
- tworzenie Geograficznych Systemów Informacji Przestrzennej dla poziomu regionalnego i lokalnego;

W ramach projektów dążyć się będzie do realizacji zadań zintegrowanych, obejmujących jak największą liczbę beneficjentów.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- organizacje pozarządowe,
- administracja rządowa,
- jednostki naukowe,
- szkoły wyższe,
- przedsiębiorcy.

Oś priorytetowa V: Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Cel główny: Zachowanie dziedzictwa środowiska naturalnego poprzez inwestycje infrastrukturalne zmniejszające negatywne skutki cywilizacji.

Cele szczegółowe:

- Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
- Minimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie systemu ich odzyskiwania i unieszkodliwiania
- Wzrost wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej na obszarach słabiej rozwiniętych

Działanie 5.1. Regionalna infrastruktura ochrony środowiska

W ramach tego działania finansowane będą projekty o zasięgu ponadlokalnym, wykraczające poza obszar jednej gminy. Priorytetowo traktowane będą inwestycje dotyczące **kompleksowego zagospodarowania odpadów wraz z instalacjami do termicznego przekształcania odpadów połączone z odzyskiem energii** (np.: międzygminne sortownie, kompostownie, obiekty do końcowej utylizacji odpadów takie jak zakłady mechaniczno-biologiczne, spalarnie oraz wysypiska odpadów) przewidziane w Wojewódzkim Planie Gospodarowania Odpadami. Należy podkreślić, że będą to instalacje i systemy obsługujące maksymalnie 150 tys. mieszkańców, funkcjonujące na terenach nie objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

W zakresie **rozwój gospodarki wodno-ściekowej** główny kierunek działań skierowany będzie na rozbudowę sieci kanalizacyjnej, zwłaszcza tam, gdzie niedostatecznie wykorzystuje się już istniejącą infrastrukturę oczyszczania ścieków. Ponadto przewidziano wsparcie modernizacji, rozbudowy i budowy oczyszczalni ścieków w aglomeracjach poniżej 15 tys. RLM. Przedsięwzięcia z zakresu budowy nowych linii wodociągowych w połączeniu z budową systemów kanalizacji zbiorczej będą realizowane wszędzie tam gdzie są one uzasadnione finansowo lub technicznie.

W ramach **poprawy jakości powietrza** finansowane będą projekty z zakresu budowy i przebudowy systemów ciepłowniczych wraz z modernizacją istniejących linii dystrybucji ciepła. Wspierana będzie również termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, a także projekty dotyczące wykorzystania odnawialnych źródeł energii połączonych z budową sieci energetycznej.

W ramach RPOWP nie przewiduje się wsparcia działań dotyczących bezpieczeństwa energetycznego (produkcji i dystrybucji prądu i gazu).

W dziedzinie ochrony przyrody i likwidacji zagrożeń ekologicznych przewiduje się wsparcie projektów dotyczących: zachowania bioróżnorodności gatunkowej, edukacji ekologicznej, tworzenia systemów monitorowania środowiska oraz zakupu wyposażenia dla służb odpowiedzialnych za likwidację skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii.

Działanie 5.2. Lokalna infrastruktura ochrony środowiska

Wsparcie w tym zakresie będą mogły uzyskać projekty o zasięgu lokalnym, nie wykraczające poza obszar jednej gminy. Dodatkowo przewidziana jest pomoc dla przedsięwzięć zmierzających do likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- organizacje pozarządowe,
- spółki wodne,
- przedsiębiorcy.

Oś priorytetowa VI: Rozwój infrastruktury społecznej

Cel główny: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez poprawę jakości infrastruktury społecznej.

Cele szczegółowe:

- Wzmocnienie funkcji instytucji i placówek edukacyjnych oraz przygotowanie ich do pełnienia kluczowej roli w procesie tworzenia konkurencyjnej gospodarki regionalnej
- Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców
- Zwiększenie oddziaływania kultury na dywersyfikację i wzrost zatrudnienia, poziom życia mieszkańców i rozwój społeczno-gospodarczy regionu
- Zachowanie dziedzictwa kulturowego i wzmocnienie tożsamości kulturowej regionu
- Poprawa infrastruktury medycznej
- Poprawa jakości usług z zakresu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej
- Zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług z zakresu opieki zdrowotnej.

Działanie 6.1. Rozwój infrastruktury z zakresu edukacji

W ramach działania będzie można ubiegać się o środki na budowę, rozbudowę i modernizację przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, oraz szkół wyższych prowadzących działalność dydaktyczną (np. pomieszczenia dydaktyczne, biblioteki, laboratoria, wyposażenie oraz inne obiekty służące prowadzeniu działalności naukowej i badawczej, przyszkolne obiekty sportowe, campusy). Wsparcie przewidziane jest też dla projektów dotyczących tworzenia i modernizacji zaplecza socjalno-bytowego dla uczniów, studentów, nauczycieli i wykładowców, a także wyposażenia przedszkoli, szkół, placówek edukacyjnych oraz szkół wyższych w nowoczesny sprzęt i pomoce optymalizujące proces kształcenia.

W zakresie rozwoju **infrastruktury edukacyjnej przedszkoli** preferowane będą projekty dotyczące wykorzystania istniejących obiektów po likwidowanych szkołach podstawowych na obszarach wiejskich, które będą adaptowane na przedszkola.

Wsparcie **infrastruktury edukacyjnej szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych** opierać się będzie na realizacji projektów dotyczących remontów i wyposażenia istniejących placówek edukacyjnych oraz budowy obiektów okołoedukacyjnych (sale gimnastyczne, baseny przyszkolne, stołówki, boiska, bursy i internaty).

W odniesieniu do **infrastruktury edukacyjnej szkolnictwa wyższego** preferowane będą projekty z zakresu tworzenia bazy edukacyjno-badawczej, wzmacniającej rozwój już istniejących oraz potencjalnych klastrów.

Działanie 6.2. Rozwój infrastruktury z zakresu opieki zdrowotnej

W dziedzinie opieki zdrowotnej wspierany będzie rozwój infrastruktury ochrony zdrowia gwarantującej łatwy dostęp do usług medycznych, podnoszącej ich standard oraz rozszerzającej możliwości diagnostyczne i terapeutyczne ośrodków medycznych. Środki są przewidziane na rozbudowę, modernizację i zakup odpowiedniego wyposażenia szpitali, centrów diagnostycznych i innych placówek zapewniających specjalistyczną opiekę medyczną. Większość z nich zostanie przeznaczona dla zakładów opieki zdrowotnej posiadających kontrakty z instytucją finansującą publiczne świadczenia zdrowotne (np. NFZ). Dofinansowanie otrzymają ośrodki o znaczeniu strategicznym, świadczące specjalistyczne usługi medyczne, szczególnie w specjalnościach: kardiologia, onkologia, ortopedia i choroby zakaźne. Priorytetowo będą finansowane oddziały, które według analiz Ministerstwa Zdrowia będą miały największe niedobory łóżkowe do roku 2012, (rehabilitacyjny, psychiatryczno-neurologiczny). Dodatkowo wspierane projekty powinny być zgodne z **Narodowym Programem Zdrowia** i innymi dokumentami strategicznymi uchwalanymi na poziomie krajowym i regionalnym.

Działanie 6.3. Infrastruktura z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego

W ramach działania wspierane będą inwestycje mające na celu ochronę i konserwację obiektów dziedzictwa kulturowego (z wyłączeniem inwestycji podnoszących atrakcyjność turystyczną województwa, które będą realizowane w Osi III), konserwację zabytków ruchomych, księgozbiorów, archiwów, które przyczynią się do rozwoju kształcenia ustawicznego i poprawy jakości życia Podlasiaków.

W ramach osi, w dziedzinie edukacji, kultury a przede wszystkim usług medycznych priorytetowo traktowane będą projekty o znaczeniu ponadlokalnym, czyli takie, które będą oddziaływać na cały region.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną
- administracja rządowa
- szkoły wyższe
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia*
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej)
- instytucje kultury
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- organizacje pozarządowe
- parki narodowe i krajobrazowe
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
- przedsiębiorcy.

Oś priorytetowa VII: Pomoc techniczna

Cel główny: Wsparcie instytucji uczestniczących we wdrażaniu Regionalnego Programu Operacyjnego w województwie podlaskim.

Cele szczegółowe:

- Zwiększenie zdolności administracyjnych do wdrażania RPOWP
- Działania informacyjne i promocyjne dotyczące wykorzystania funduszy strukturalnych w ramach RPO
- Podnoszenie kwalifikacji personelu zaangażowanego we wdrażanie programu

Celem osi priorytetowej jest osiągnięcie sprawnego systemu zarządzania, wdrażania, monitorowania, oceny i kontroli RPOWP, a także rozpowszechnianie informacji i promocja RPOWP, wzmocnienie potencjału administracyjnego poprzez stworzenie systemu motywacji płacowej i pozapłacowej pracowników oraz zapewnienie płynnego przejścia pomiędzy kolejnymi okresami programowania pomocy strukturalnej. Realizacji tego celu służą działania:

Działanie 7.1. Wsparcie procesu wdrażania RPO

Działanie 7.2. Działania informacyjne i promocyjne

Beneficjenci: Instytucja Zarządzająca

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

Celem głównym PO Rozwój Polski Wschodniej jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej (tj. województw: lubelskiego, podkarpackiego,

podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego). Cel ten nawiązuje do Programu Rządu „Solidarne Państwo” i wynika ze formułowanych w perspektywie średniookresowej celów Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015 oraz jest zgodny z celem NSRO 2007 – 2013, którym jest „przyśpieszenie rozwoju społeczno – gospodarczego Polski, wzrost zatrudnienia oraz zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z krajami Unii Europejskiej.”

Program ma finansować projekty wspierające rozwój miast wojewódzkich i powiatowych Polski Wschodniej oraz duże projekty sieciowe z zakresu międzywojewódzkich sieci drogowych, a także rozwój przedsiębiorczości.

Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej

W okresie programowym 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym promowana będzie w ramach odrębnego, nowego Celu 3 polityki spójności Unii Europejskiej – Europejska Współpraca Terytorialna. Przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

- współpraca transgraniczna
- współpraca transnarodowa
- program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

Na granicach zewnętrznych UE współpraca transgraniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Opracowanie ma charakter trójdzielny – składa się z następujących części:

- analitycznej zawierającej diagnozę sytuacji społeczno – gospodarczej połączoną z identyfikacją problemów;
- zadaniowej, którą stanowi opis działań przyczyniających się do rozwiązania problemów zdiagnozowanych w części analitycznej;
- opisującej system wdrażania i monitorowania.

Treść programu została ujęta w siedmiu rozdziałach.

1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA BIELSK PODLASKI

Plan Rozwoju Lokalnego w ujęciu przestrzennym obejmuje działania na terenie gminy miejskiej Bielsk Podlaski.

Plan został opracowany na lata 2005-2013, z perspektywą po roku 2013.

2. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA MIASTA BIELSK PODLASKI

2.1. Położenie, powierzchnia i ogólna charakterystyka gminy

Miasto Bielsk Podlaski położone jest w północnej części Niziny Podlaskiej w obrębie jednostki fizyczno-geograficznej stanowiącej mezoregion zwany Równiną Bielską (pow. 2242 km²).

W układzie administracyjnym Bielsk Podlaski jest jednym z 17 (14 powiatów ziemskich i 3 grodzkie) miast powiatowych wchodzących w skład województwa podlaskiego. Miasto pełni też rolę centrum administracyjnego gminy wiejskiej. Bielsk Podlaski usytuowany jest w południowej części województwa, na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych: Lublin–Białystok oraz Warszawa–Białowieża. Położenie miasta Bielsk Podlaski przedstawiono na schemacie 1.

Schemat 1. Położenie miasta Bielsk Podlaski na tle podziału administracyjnego powiatu bielskiego

W opracowaniu wykorzystano mapy cyfrowe IMAGIS (R)

□ Gmina Wiejska

■ Gmina Miejska

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.gminypolskie.pl

Ogólna powierzchnia gminy w granicach administracyjnych wynosi 2688 ha, co stanowi 0,13% powierzchni województwa podlaskiego i 1,94% powiatu bielskiego. Użytkowanie gruntów według granic administracyjnych i w gospodarstwach indywidualnych przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w granicach administracyjnych miasta Bielsk Podlaski w 2003 r.

Kierunek wykorzystania	Powierzchnia [ha]	Struktura [%]
Użytki rolne, w tym:	2335	86,9
grunty orne	1662	61,8
sady	28	1,0
łąki	447	16,6
pastwiska	198	7,4
Lasy i grunty leśne	215	8,0
Pozostałe grunty	138	5,1
RAZEM	2688	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Rocznika statystycznego województwa podlaskiego 2003*, Urząd Statystyczny w Białymstoku 2003.

2.2. Zasoby i stan środowiska

2.2.1. Klimat

Pod względem klimatycznym obszar Bielska Podlaskiego jest dość surowy. Średnia roczna temperatura wynosi 6,7 °C i aż 138 dni charakteryzuje się występowaniem przymrozków. Czas trwania zimy wynosi około 109 dni a lata około 86 dni. Przedwiośnie i wiosna trwa około 73 dni. Liczba dni ze śniegiem wynosi od 80 do 90. Średnie dobowe maksima temperatury przyjmują wartości ujemne od połowy grudnia do końca drugiej dekady lutego, natomiast minima dobowe – od połowy listopada do końca marca. Średni roczny opad wynosi 560 mm, z tego na okres wegetacyjny przypada 360 mm. Średnia roczna wilgotność powietrza w Bielsku Podlaskim osiąga 81%. Maksimum roczne wilgotności występuje w listopadzie, minimum w końcu wiosny i pierwszej połowie lata. Mgły najczęściej obserwowane są w październiku i listopadzie przy ogólnej ilości 35 dni średnio w roku. Średnia częstotliwość burz w mieście wynosi 14,7. Burze najczęściej występują w miesiącach letnich (czerwiec, lipiec i sierpień). Średnioroczne zachmurzenie wynosi 6,9 pokrycia nieba, ilość dni pogodnych 26,3, a pochmurnych 150,0. Okres wegetacyjny trwa 200 - 210 dni. Dominują wiatry zachodnie. Częstotliwość z kierunków zachodnich wiatrów w Bielsku stanowi 56 %, a wiatrów wschodnich 25,3 %.

2.2.2. Rzeźba terenu

Miasto Bielsk Podlaski leży w obrębie silnie zdenudowanej Wysoczyzny Bielskiej w dolinach rzek Białej i Lubki oraz niewielkich strumieni i sieci dolinek denudacyjnych. Obszar wysoczyzny charakteryzuje się monotonią rzeźby terenu, której urozmaicenie stanowią nieliczne łagodne wzniesienia. Ich bezwzględne wysokości utrzymują się w granicach 140 do 157 m. n.p.m., a spadki terenu w przewadze nie przekraczają 5%. Miejscami występują grupy niewysokich wzniesień i płytkich obniżen stanowią urozmaicenie rzeźby terenu. Przykładem jest łagodny garb (190 m n.p.m.) w kierunku południowo-wschodnim między Bielskiem i Hajnówką.

W kierunku południkowym wysoczyzna przecięta jest doliną rzeki Białej. Występują tu dwa poziomy. Holoceni taras zalewowy wyniesiony jest około 1 - 2 m nad średni poziom wody w rzece. Natomiast młodoplejstoceni taras nadzalewowy jest wyższy od niego o 2-3 m. Taras zalewowy ma płaskie dno o szerokości 200 do 500 m. W okresie wysokiego stanu wód dno tarasu zalewowego bywa podmokłe, bądź zalewane wodami powodziowymi. Taras nadzalewowy jest słabo widoczny w terenie. Dolinki boczne odprowadzające stałe ciek do rzeki Białej mają płaskie dna a ich głębokości bocznych są zróżnicowane i najczęściej osiągają 2-3 m.

Pod względem geologicznym Bielsk Podlaski położony jest w obrębie Obniżenia Podlaskiego wchodzącego w skład Platformy Wschodnioeuropejskiej. Na utworach kredowych położone są utwory trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Generalnie całą powierzchnię województwa podlaskiego w tym też i tereny Bielska pokrywają utwory czwartorzędowe. Łączna miąższość osadów czwartorzędowych wynosi około 100-125 m a należą do nich naprzemianległe warstwy glin zwałowych i warstwy mułowo-ilaste oraz serie piaszczysto-żwirowe.

Poza dolinami rzek Białej i Lubki oraz dolinkami bocznymi, pozostała część terenu nie ogranicza możliwości zabudowy, a cechuje się dość dobrymi warunkami gruntowymi dla rozwoju budownictwa.

2.2.3. Warunki glebowe i jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Bielsk Podlaski należy do Bielsko-Drohickego regionu glebowo-rolniczego. W ogólnej powierzchni miasta (2688 ha), grunty rolne stanowią ponad 85%. W zachodniej i wschodniej części miast występują gleby brunatne wytworzone z glin - IIIb i IVa klasy użytków ornych zaliczone do kompleksu żyniego bardzo dobrego. W północnej i zachodniej części miasta występują gleby brunatne wytworzone z pyłów. Gleby w typie czarnych ziem

występują głównie w środkowej i częściowo północnej części miasta. Ukształtowały się one z różnych, skał macierzystych i charakteryzują się dość dobrze wykształconym poziomem próchnicznym. Są to gleby IIIb, IVa, IVb klasy użytków ornych. W północno-zachodniej i południowej części miasta występują gleby bielcowe. Przeważają gleby V i VI kl. gruntów ornych, zaliczone do kompleksu żytnio-łubinowego. Charakteryzują się małą przydatnością dla rolnictwa oraz bardzo małą możliwością poprawienia ich wartości produkcyjnej.

Użytki zielone koncentrują się w dolinie rzeki Białej i Lubki. W ogólnej powierzchni miasta (2688 ha) łąki zajmowały 447 ha, a pastwiska 198 ha, z tego powierzchnia 34,3 ha użytków zielonych jest zdrenowana, a 179,4 ha zmeliorowana. Gleby trwałych użytków zielonych wytworzonych z utworów mineralnych to głównie gleby III i IV klasy kompleksu użytków zielonych średniej przydatności, a wytworzonych z utworów organicznych to gleby mułowo-murszowe i torfowo-murszowe wytworzone z torfowisk niskich III-IV klasy użytków zielonych, zaliczone do kompleksu użytków zielonych średnich.

Tereny użytków zielonych powinny pozostać w dotychczasowym użytkowaniu lub być sukcesywnie przekształcane w tereny urządzonej zieleni miejskiej ponieważ stanowią ciąg ekologiczny rzeki Białej i Lubki. W tabeli 2 zestawiono procentowy i powierzchniowy udział poszczególnych gleb

Tabela 2. Procentowy i powierzchniowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych gleb.

Klasa	Grunty orne		Klasa	Użytki zielone	
	ha	%		ha	%
IIIa	21	1,7	III	188	38,4
IIIb	273	22,7	IV	218	44,5
IVa	492	40,9	V	72	14,7
IVb	244	20,3	VI	11	2,2
V	158	13,1	VIz	1	0,2
VI	15	1,2			
Razem	1203	100		490	100

Źródło: Biesiacki A. Kuś J., *Ocena obszarów o zróżnicowanej przydatności do produkcji rolnej*, Cz.I, IUNG, Puławy 2002.

Podobny układ przyjmuje zestawienie wg kompleksów glebowo - rolniczych określających przydatność rolniczą gleb (tabela 3).

Tabela 3. Zestawienie powierzchniowe i procentowe kompleksów glebowo - rolniczych miasta Bielsk Podlaski

Kompleks	Przydatność rolnicza	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
Grunty orne			
kompleks 2	pszenny dobry	295	24,5
kompleks 3	pszenny wadliwy	0	0
kompleks 4	żytni bardzo dobry	356	29,6
kompleks 5	żytni dobry	65	5,4
kompleks 6	żytni słaby	183	15,2
kompleks 7	żytni bardzo słaby	30	2,5
kompleks 8	zbożowo - pastewny mocny	243	20,2
kompleks 9	zbożowo - pastewny słaby	31	2,6
Razem		1203	100,0
Użytki zielone			
kompleks 1z	użytki zielone dobre	5	1,0
kompleks 2z	użytki zielone średnie	405	82,7
kompleks 3z	użytki zielone słabe i bardzo słabe	80	16,3
Razem		490	100,0

Źródło: Biesiacki A. Kuś J., *Ocena obszarów o zróżnicowanej przydatności do produkcji rolnej*, Cz.I, IUNG, Puławy 2002.

Analiza danych dotyczących bonitacji i kompleksów glebowo-rolniczych gminy wskazuje na dobre warunki produkcji rolnej

Potwierdza to tabela 4 przedstawiająca wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej miasta Bielsk w porównaniu z większymi jednostkami przestrzennymi. Jego wysoki poziom wskazuje na dobre warunki produkcji rolnej.

Tabela 4. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w mieście Bielsk Podlaski

	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
	jakości i przydatności gleb	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Bielsk Podlaski	55,0	8,0	4,1	3,8	70,9
powiat bielski	46,2	7,9	4,1	3,5	61,7
woj. podlaskie	41,0	7,5	3,7	2,8	55,0
Polska	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Źródło: Biesiacki A. Kuś J., *Ocena obszarów o zróżnicowanej przydatności do produkcji rolnej*, Cz.I, IUNG, Puławy 2002.

2.2.4. Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Głównym ciekim powierzchniowym miasta Bielsk Podlaski jest rzeka Biała z jej dopływem Lubką i bezimiennymi ciekami. Wszystkie drobne cieki są aktywne głównie w czasie intensywnych opadów atmosferycznych i wiosennych roztopów. Wody powierzchniowe występują również w niektórych zagłębieniach terenowych i innych zbiornikach wodnych. Rzeka Biała przecina obszar miasta w kierunku południkowym. Jej koryto o szerokości 3-4 m i głębokości 2-3 m jest uregulowane. Poziom wody w rzece ulega znacznym wahaniom, głównie w okresie ulewnych deszczów i wiosennych roztopów. Wody powodziowe rzeki zalewają większą część tarasu zalewowego.

SNQ rzeki Białej w przekroju - ujście do rzeki Orlanki - wynosi $0,137 \text{ m}^3/\text{sek}$. Jak wykazują badania przeprowadzone w ramach monitoringu środowiska przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku rzeka Biała obecnie pod względem jakości wód, jest rzeką pozaklasową.

Warunki naturalne doliny rzeki Białej stwarzają możliwości budowy zbiornika wodnego małej retencji.

Wody podziemne

Na terenie miasta studnie głębinowe czerpią wodę głównie z poziomów czwartorzędowych. Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z osadami plejstoceniowymi. Osady te wykształcone są w postaci naprzemianległych glin oraz serii piaszczysto-żwirowych. Zasobność wód czwartorzędowych jest na ogół duża. Wydajność przeciętnej studni kształtuje się przeważnie w granicach $35\text{--}70 \text{ m}^3/\text{godz}$. przy depresji od 4 do 11,5 m. Głębokość zalegania warstwy wodonośnej waha się od 35 do 70 m poniżej powierzchni terenu.

2.2.5. Ekosystemy

Przyrodnicze struktury funkcjonalno-przestrzenne to:

- a) lasy** - występujące w dwóch kompleksach pełnią funkcję lasu masowego wypoczynku. Oba kompleksy są lasami ochronnymi w rozumieniu przepisów ustawy o lasach;

W drzewostanie przeważają olsza, brzoza, dąb i sosna.

Fauna natomiast stanowi jeden z najmniej poznanych elementów przyrodniczych Bielska Podlaskiego. Pojedyncze doniesienia o występowaniu interesujących gatunków zwierząt nie tworzą spójnego systemu o charakterze badań populacyjnych. Znajdujące się na południu Bielska Podlaskiego fragmenty lasów uznawane za

zróżnicowane biologicznie mogą mieć znaczenie dla migracji zwierząt z kierunku południowo-wschodniego Puszczy Białowieskiej i doliny rzeki Nurzec w kierunku północno-zachodnim, do doliny rzeki Narew

- b) doliny** - położone w obrębie rzek Białej i Lubki oraz powiązanych z nimi zmeliorowanych dolinek bocznych i obniżen terenowych są podstawowym elementem systemu przyrodniczego miasta;
- c) tereny zieleni i wypoczynku** - to tereny urządzonej zieleni ogólnomiejskiej i osiedlowej - skwery w głównym centrum miasta, niewielkie tereny zieleni urządzonej w zespołach mieszkaniowych „Północ” i południowy-zachód oraz teren parkowy w dolinie rz. Lubki (rejon ul. Białowieskiej, Poniatowskiego, Zamkowej i Narutowicza). Uzupełnieniem terenów zieleni urządzonej jest zieleń terenów sportowych, cmentarzy i ogrodów działkowych. Niedobory zieleni urządzonej występują w gęsto zabudowanych terenach budownictwa jednorodzinnego. Tereny zieleni nieurządzonej znajdują się głównie w dolinach rzeki Białej i Lubki oraz lokalnych zmeliorowanych dolinkach i obniżeniach. W centrum miasta znajdują się trzy duże obszary zieleni parkowej o łącznej powierzchni ok. 8,5 ha. Determinują one w znacznym stopniu warunki zdrowotne życia mieszkańców, ich potrzeby rekreacyjne, kontaktu z przyrodą oraz pełnią funkcję ekologiczną;
- d) ekosystemy łąkowo – pastwiskowe** - koncentracja użytków zielonych na terenie miasta Bielsk Podlaski występuje w dolinie rzeki Białej i Lubki;
- e) tereny upraw polowych** - na terenie miasta zdrenowanych jest 349,6 ha gruntów rolnych a przy pomocy rowów melioracyjnych odwadnianych jest 43,7 ha. Z uwagi na bardzo dobre warunki glebowe istnieje możliwość upraw warzyw i owoców a jednocześnie jest to bariera rozwoju przestrzennego miasta.

2.2.6. Zasoby leśne

Lasy na obszarze miasta zajmują ok. 44,5 ha ogólnej powierzchni i występują w południowej jego części. Ok. 44 ha stanowią lasy prywatne a 0,5 ha to lasy gminne¹. Występuje tu las mieszany, las świeży i las wilgotny, o dużym zróżnicowaniu wiekowym (do 80. lat). W drzewostanie dominuje olsza, brzoza, dąb i sosna. Lasy oprócz produkcji surowca drzewnego na potrzeby własne właścicieli, pełnią jednocześnie funkcję wodo- i glebochronną, są ostoją dla dzikiego ptactwa i dzikiej zwierzyny.

Lasy występują w 2 zasadniczych kompleksach jednym A.L.P. drugim prywatnym, położonym w południowej cz. miasta w rej. Studziwód. Las A.L.P. ma funkcję lasu

¹ Dane z GUS za 2002 r.

masowego wypoczynku. Oba natomiast kompleksy są lasami ochronnymi w rozumieniu przepisów ustawy o lasach.

W bezpośrednim sąsiedztwie miasta znajduje się kompleks leśny Piliki, który decyzją Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 13.IX.1991r został uznany za las masowego wypoczynku mieszkańców miasta i gminy Bielsk Podlaski. W obowiązującym planie ogólnym miasta Bielsk Podlaski zostały określone granice polno-leśne wyznaczające tereny przeznaczone do zalesienia. W celu zwiększenia jakościowych zasobów środowiska naturalnego należy tworzyć warunki do zalesień gruntów o znaczeniu marginalnym dla miasta.

2.2.7. Chronione obiekty przyrody

Na terenie Bielska Podlaskiego do obiektów podlegających szczególnej ochronie prawnej należą jedynie pomniki przyrody. Jest ich 28 i wszystkie są to drzewa lub grupy drzew z gatunków: jesion, kasztanowiec, brzoza brodawkowata, lipa drobnolistna, dąb szypułkowy, wiąz, klon, topola czarna.

2.2.8. Stan środowiska i jego zagrożenia

Wody

Na terenie gminy badana jest jedynie czystość rzeki Białej. Jak wykazują badania przeprowadzone w latach 2000-2003, w ramach monitoringu środowiska, przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku rzeka Biała pod względem jakości wód jest rzeką pozaklasową.

Obszar miasta charakteryzuje się różnymi warunkami występowania wód podziemnych, zarówno gruntowych, jak i wgłębnych. Głębokość zalegania zwierciadła wód gruntowych jest związana z ukształtowaniem terenu, przepuszczalnością gruntu oraz wysokościami względnymi danego obszaru. Wody podziemne o znaczeniu użytkowym to wody wgłębne i na terenie miasta występują głównie w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych. Głębokość zalegania tych wód oraz zasobność wodonośców można szacować w oparciu o odwierty wykonane dla budowy studni głębinowych. Woda ujmowana z w/w studni posiada ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu i musi być poddawana procesom uzdatniania. Woda ta nie jest zagrożona pod względem bakteriologicznym i po uzdatnieniu nadaje się do picia oraz na potrzeby gospodarcze.

Powietrze

Dla miasta Bielsk Podlaski stan zanieczyszczenia powietrza ocenia się na podstawie wyników ze stacji pomiarowej zlokalizowanej w Bielsku Podlaskim prowadzonej przez

Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Białymstoku. Na stacji oznaczano średniodobowe i średnioroczne stężenia SO₂, NO₂ i pyłu zawieszonego. Podstawowymi parametrami charakteryzującymi stan zanieczyszczenia powietrza są średnie stężenia substancji w powietrzu dla określonych okresów uśredniania. Generalnie w całym województwie podlaskim obserwowano korzystne tendencje zmian stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu zawieszonego. Według badań prowadzonych w latach 1996–2003 w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (w sieci podstawowej oraz w sieci nadzoru ogólnego nad jakością powietrza w miastach) nie zostały przekroczone na żadnej stacji pomiarowej dopuszczalne średnie roczne wartości stężeń SO₂, NO₂ i pyłu zawieszonego.

W opracowaniu „Ocena poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacja stref województwa podlaskiego w 2003 roku (na podstawie Art. 89 Ustawy Prawo ochrony środowiska) WIOŚ w Białymstoku, na podstawie wyników badań z istniejących w województwie punktów pomiarowych i metod modelowania, zaliczył obszar powiatu bielskiego do strefy A, czyli obszaru, gdzie poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej (z uwzględnieniem dozwolonej częstości przekroczeń dla przypadków, gdy są one określone), zarówno ze względu na kryterium ochrony zdrowia, jak i ochrony roślin. Analizowane były imisje następujących substancji: dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu zawieszonego, ołowiu, ozonu, tlenku węgla i benzenu.

Na terenie Bielska głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza są kotłownie spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, liczne kotłownie indywidualnych gospodarstw domowych oraz ruch samochodowy.

Odpady

Szacunkową ilość odpadów komunalnych powstających w Bielsku Podlaskim oszacowano w *Planie Gospodarki Odpadami na lata 2004-2011 dla Miasta Bielsk Podlaski* na 11714 ton w roku 2003. W kolejnych latach ta ilość ma rosnać w niewielkim stopniu. Ich strukturę przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Ilość odpadów komunalnych wytworzonych na obszarze miasta Bielsk Podlaski w 2003 r.

Strumień odpadów	2003
odpady organiczne	2493,66
odpady zielone	276,46
papier i tektura (nieopakowaniowe)	791,22
opakowania z papieru i tektury	1147,86
opakowania wielomateriałowe	128,83
tworzywa sztuczne (nieopakowaniowe)	1334,47
opakowania z tworzyw sztucznych	429,34
Tekstylia	334,51
szkło nieopakowaniowe	55,29
opakowania ze szkła	777,40

Strumień odpadów	2003
Metale	353,59
opakowania z blachy stalowej	126,34
opakowania z aluminium	36,76
odpady mineralne	395,33
drobna frakcja popiołowa	1291,06
odpady wielkogabarytowe	552,92
odpady budowlane	1105,84
odpady niebezpieczne	82,92
Razem [Mg/rok]	11713,88

Źródło: Plan gospodarki odpadami na lata 2004-2011 dla Miasta Bielsk Podlaski, UM, Bielsk Podlaski 2004.

W 2006 r. rozpoczęto eksploatację nowego składowiska odpadów dla miasta i gminy wiejskiej Bielsk Podlaski, które znajduje się na gruntach wsi Augustowo.

Podstawowe wyposażenie nowego składowiska stanowi kwatera dla odpadów komunalnych o powierzchni 2,3 ha i pojemności geometrycznej 106 400m³, zlokalizowana w zagłębieniu po byłym wyrobisku żwiru i piasku. Pojemność eksploatacyjna składowiska wynosi 319 200 m³.

Nieczystości płynne są odprowadzane kolektorami do istniejącej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków lub dowożone do punktu zlewnego z terenów, na których brak jest sieci kanalizacyjnej.

Zanieczyszczenia gleb

Zanieczyszczenie gleb jest oceniane na podstawie zawartości metali ciężkich (ołowiu, kadmu, cynku, miedzi, niklu, rtęci i arsenu) w powierzchniowej, dwudziestocentymetrowej warstwie gruntu. Miarą zanieczyszczenia gleby jest zawartość metali ciężkich w porównaniu do średniej geochemicznej zawartości w regionie. Pośrednio, zanieczyszczenie gleby mierzy się również zawartością metali ciężkich, azotanów i pestycydów w jadalnych częściach roślin (świeże owoce, korzenie itp.).

Niestety wyniki badań prowadzonych przy udziale Stacji Chemiczno-Rolniczej i IUNG Puławy nie zostały opracowane, dlatego brak jest szczegółowych danych o zanieczyszczeniu gleb metalami ciężkimi.

Jedynie z badań przeprowadzonych w 2001 r. są zbiorcze dane, z których wynika, że zawartość w glebach metali ciężkich: ołowiu, cynku, miedzi, niklu i kadmu dla całego województwa podlaskiego była najniższa lub jedna z najniższych w Polsce. Nieznaczne było także zanieczyszczenie roślin uprawnych. W roku 2001 koncentracja metali i azotanów w jadalnych częściach roślin w 95 % próbek była poniżej wartości dopuszczalnych.

Hałas

Do podstawowych czynników mających wpływ na klimat akustyczny zaliczyć należy komunikację drogową oraz w znacznie mniejszym stopniu hałas przemysłowy, którego uciążliwość na charakter lokalny o stosunkowo niedużym zasięgu. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku prowadzi badania hałasu przemysłowego i komunikacyjnego na terenie całego woj. podlaskiego. W ewidencji WIOŚ nie ma jednak podmiotów gospodarczych na terenie miasta Bielsk Podlaski, których działalność gospodarcza może być przyczyną pogorszenia klimatu akustycznego.

Przebiegająca przez miasto droga krajowa Nr 19 stwarza uciążliwości komunikacyjne (nadmierny hałas, spaliny). Przeprowadzone w ramach monitoringu hałasu pomiary i natężenie ruchu komunikacyjnego wskazują na coroczny wzrost poziomu hałasu wraz ze wzrostem natężenia ruchu.

Promieniowanie jonizujące

Sytuacja radiologiczna w Polsce jest określana przez Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej. Informacje dotyczące promieniowania jonizującego dostępne są jedynie na szczeblu regionalnym.

W 2001 r. moc dawki promieniowania gamma wyniosła 70,2 nGy/h i była niższa o 5,3 nGy/h od średniej mocy promieniowania w Polsce.

Stężenie radionuklidów naturalnych w glebie (wyrażone w Bq/kg) było niższe w województwie podlaskim niż średnio w Polsce, zarówno w odniesieniu do radu-226, jak i aktynu-228. Jedynie stężenie potasu-40 było nieco wyższe, niż średnio w kraju. Stężenie radionuklidów sztucznych w glebie (cez-137) było o połowę niższe, niż średnio w Polsce.

Promieniowanie niejonizujące

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- stacje radiolokacji i radionawigacji.

Na terenie gminy nie ma urządzeń wytwarzających: pole elektryczne lub magnetyczne stałe, pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz wytwarzane przez stacje i linie elektroenergetyczne oraz promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące w zakresie 0,001-300 000 MHz. Źródła pól elektromagnetycznych stanowią linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne.

Do punktowych źródeł promieniowania niejonizującego należą także, m.in.:

- pojedyncze nadajniki radiowe,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji miejskiej policji i straży pożarnej.

W przypadku stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na bardzo dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla ludzi.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska mogą powstawać w przypadku awarii i katastrof w obiektach przemysłowych zlokalizowanych na terenach miast oraz w wyniku wypadków kolejowych i drogowych z udziałem cystern i auto-cystem przewożących materiały niebezpieczne.

W celu identyfikacji potencjalnych źródeł i analizy zagrożeń środowiska substancjami chemicznymi WIOŚ w Białymstoku prowadzi „Rejestr potencjalnych źródeł nadzwyczajnych zagrożeń środowiska”.

W latach 2002-2004 nie odnotowano na terenie gminy wystąpienia awarii ani też nadzwyczajnego zanieczyszczenia środowiska.

Poważne źródło zagrożenia mogą stwarzać wypadki drogowe środków transportu, przewożących materiały niebezpieczne. Szczególnie groźne są awarie w rejonach przepraw mostowych na tych trasach, grożą one bezpośrednim skażeniem rzek.

2.3. Infrastruktura

2.3.1 Planowanie przestrzenne

Miasto Bielsk Podlaski posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zatwierdzone Uchwałą Nr V/26/99 Rady Miejskiej z dnia 29 stycznia 1999 r. obejmujące teren całego miasta i zmieniane uchwałami:

- Uchwała Nr XXXIII/184/05 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 29 marca 2005 r.,
- Uchwała Nr XLVIII/230/05 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 29 listopada 2005 r.,
- Uchwała Nr LIV/273/06 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 30 maja 2006 r.

Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego obowiązujący od 1 stycznia 1995 r. utracił ważność z mocy prawa z dniem 31 grudnia 2003 r. Na terenie miasta

zachowało moc osiem planów miejscowych uchwalonych po 1 stycznia 1995 r. obejmujących teren o pow. 38 ha co daje 1,4 % terenu miasta. Sporządzono 4 projekty planów miejscowych o łącznej pow. około 200 ha. Obecnie obowiązuje 13 planów zagospodarowania, nad dwoma planami trwają prace, a w sprawie jednego podjęto uchwałę intencyjną.

2.3.2 Zaopatrzenie w wodę

W roku 2003 wodociągi obsługiwały 94% mieszkańców miasta. Długość sieci wodociągowej oraz zużycie wody przez mieszkańców Bielska Podlaskiego na przestrzeni lat 1994 – 2003 przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Długość sieci wodociągowej i zużycie wody w Bielsku Podlaskim w latach 1994-2003

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Długość sieci wodociągowej w km	61,2	61,2	62,2	62,9	62,9	63	73,8	74,8	76,6	77,6
Podłączenia wodociągowe do budynków mieszkalnych	1747	1904	2137	2316	2400	2508	2818	2912	3028	3287
Sprzedaż wody ogółem w tys. m ³ /rok	1222,7	1111,7	1088,3	1081,1	1052	1088,2	1055,1	1060,2	1054,8	1078,5
Zużycie wody w gosp. domowych (tys. m ³ /rok)	1033,7	894,7	869,2	831,9	812	832,7	802,9	783,9	818,8	815,6
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	25865	26136	26212	26396	26510	26625	26700	26840	26900	26960

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., Bank Danych Regionalnych www.stat.gov.pl

Z zaprezentowanych danych wynika, że w Bielsku Podlaskim następowało powolne, ale systematyczne zwiększanie się długości sieci wodociągowej. Podobnie wzrasta liczba podłączeń wodociągowych do budynków mieszkalnych. Można również zauważyć sukcesywny spadek zużycia wody w gospodarstwach domowych (wyjątek stanowi rok 1999 gdzie odnotowano wzrost zużycia wody w stosunku do roku poprzedniego). Jednocześnie systematycznie wzrasta także liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej.

Poborem wody i eksploatacją urządzeń służących do zaopatrzenia mieszkańców miasta w wodę zajmuje się Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Bielsku Podlaskim. Uzyskało ono pozwolenie wodnoprawne na korzystanie z wód polegające na poborze wód podziemnych z ujęć komunalnych „Jagiellońska”, „Norwida”.

Pobór wody odbywa się z dwóch ujęć aktualnie składających się z 5 studni wierconych (ujęcie Jagiellońska – 4 studnie, ujęcie Norwida – 1 studnia). Zasoby eksploatacyjne wód podstawowych w rejonie Bielsk Podlaski wynoszą $Q_e=800\text{m}^3/\text{h}$.

Woda pobierana jest przez 24 godziny na dobę ilość z przeznaczeniem na potrzeby zaopatrzenia wodociągu miejskiego.

Łączna ilość pobieranej wody nie przekracza dla obu ujęć:

$$Q_{d\acute{s}r}=6510\text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max}}=10920\text{ m}^3/\text{d}$$

Ilość odprowadzonych wód popłucznych nie będzie przekraczała:

- „Jagiellońska” $Q_{d\acute{s}r}=60\text{ m}^3/\text{d}$

- „Norwida” $Q_{d\acute{s}r}=30\text{ m}^3/\text{d}$

2.3.3. Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków

W tabeli 7 przedstawiono dane odnoszące się do stanu kanalizacji w Bielsku Podlaskim. Wskazują one na systematyczny rozwój tej części infrastruktury technicznej miasta. Świadczy o tym wydłużenie długości sieci kanalizacyjnej o przeszło 40 km w ciągu 13 lat, tj. 1994-2007. Podobnie rośnie liczba połączeń kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych, która w analizowanym okresie wzrosła o 1533 połączenia. Tak samo stale wzrasta liczba ludności korzystającej z kanalizacji oraz ilość ścieków odprowadzanych przy pomocy kanalizacji.

Długość sieci kanalizacyjnej na dzień 31.12.2007 r.:

- sieć sanitarna grawitacyjna główna – 54,7 km
- sieć sanitarna grawitacyjna boczna – 4,6 km
- sieć sanitarna tłoczna – 1,9 km
- ogólnospławna – 2,4 km
- przykanaliki – 16,2 km

Przepompownie ścieków:

- główna – 1 szt.
- lokalne – 7 szt.

Tabela 7. Długość sieci kanalizacyjnej w Bielsku Podlaskim w latach 1994 – 2003 i 2007

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2007
Długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej w km	13,9	13,9	15,1	15,1	15,1	15,1	23,7	27,4	34,2	35,3	54,7
Długość sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej w km	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,4
Podłączenia kanalizacyjne do budynków mieszkalnych	195	225	276	312	363	390	552	620	683	1038	1728
Ludność korzystająca z kanalizacji w osobach	18 530	18 630	19 000	19 300	19 500	19 650	20 040	20 210	18406	18481	22 988
Ilość ścieków odprowadzanych przy pomocy kanalizacji w tys. m ³ /rok	971,3	858,6	865	987	1001	1038	1068,7	1013,7	1021,4	978,2	927,4

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., Bank Danych Regionalnych www.stat.gov.pl

Oczyszczaniem i odprowadzaniem ścieków zajmuje się Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Bielsku Podlaskim. Eksploatuje ono oczyszczalnię na mocy pozwolenia wodno – prawnego na eksploatację urządzeń oczyszczających i odprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych do rzeki Białej – Decyzja nr AŚ.6223-5/07 Starosty Bielskiego z dnia 07.12.2007 r. Decyzja ta jest ważna do dnia 3.11.2017 r. Określono w niej dopuszczalną ilość ścieków odprowadzanych po oczyszczeniu na: $Q_{dśr} = 6000 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{dmax} = 7000 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{dśr \text{ rzecz}} = 10000 \text{ m}^3/\text{d}$ w porze deszczowej. Dopuszczalne stężenie zanieczyszczeń w oczyszczonych i odprowadzonych ściekach wynosi: BZT₅ = 15 mg O₂/l, ChZT = 125 mg O₂/l, zawiesiny ogólne 35 mg/l, azot ogólny = 15 mg/l, fosfor ogólny 2,0 mg/l.

Do oczyszczalni trafiają ścieki dostarczane systemem kanalizacji oraz dowożone wozami asenizacyjnymi. Oczyszczalnia ścieków w Bielsku Podlaskim funkcjonuje od 1986 r. W związku z zastrzeżeniem przepisów dotyczących jakości odprowadzanych ścieków do odbiornika po ich oczyszczaniu konieczna była modernizacja obiektu, którą zakończono w 2003 r. Zainstalowano urządzenia do usuwania związków biogenych w procesie biologicznego oczyszczania i wyeliminowania gnilnego procesu przeróbki osadu. W efekcie modernizacja zmniejszyła też uciążliwość oczyszczalni na otoczenie.

W Bielsku Podlaskim funkcjonuje zakładowa oczyszczalnia ścieków, którą posiada Mlekovita Sp. z o.o. Zakład ten odprowadza ścieki po oczyszczaniu do rzeki Białej. Jest to oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna z osadem czynnym typu „Promlecz” o przepustowości $Q_{dśr} = 1\,800 \text{ m}^3/\text{d}$. Oczyszczanie uzyskuje dobre efekty redukcji zanieczyszczeń wynoszące we wskaźniku BTZ₅ - 99,5% i zawiesiny - 90%.

Wprawdzie gospodarka ściekowa na terenie miasta Bielsk Podlaski ulega systematycznej poprawie, ale skanalizowanie miasta jest jednak w dalszym ciągu niewystarczające i mniejsze niż jego zwodociągowanie. Około 82% (stan na dzień 31.12.2007 r.) mieszkańców obsługiwane jest przez system kanalizacyjny. Do kanalizacji sanitarnej odprowadza się ścieki z budownictwa wielorodzinnego oraz z zakładów przemysłowych, usługowych i użyteczności publicznej, natomiast tereny zabudowy jednorodzinnej są jeszcze słabo skanalizowane.

2.3.4. System gospodarki odpadami

W latach 2004-2005 wybudowane zostało składowisko odpadów stałych dla miasta i gminy Bielsk Podlaski, które znajduje się na gruntach wsi Augustowo.

Miasto Bielsk Podlaski do deponowania odpadów komunalnych wykorzystywało od 1988 roku wysypisko zlokalizowane w obrębie wsi Augustowo. Dowożone były na nie odpady

komunalne z terenu miasta i gminy wiejskiej Bielsk Podlaski. Na terenie starego wysypiska zlokalizowana była tylko jedna kwatera. Nowe składowisko wybudowano w celu ograniczenia ilości zanieczyszczeń przedostających się do wód i gleb oraz poprawy stanu środowiska. Zlokalizowano je na gruntach wsi Augustowo, na działce obok dotychczas eksploatowanego składowiska.

Podstawowe wyposażenie nowego składowiska stanowi kwatera dla odpadów komunalnych o powierzchni 2,3 ha i pojemności geometrycznej 106 400m³, zlokalizowana w zagłębieniu po byłym wyrobisku żwiru i piasku. Powierzchnia kwatery uszczelniona została:

- mineralną barierą izolacyjną z ilów o miąższości 60 cm,
- geomembraną PEHD grubości 2 mm,
- geosyntetyczną mata bentonitowa 5 000 g/m³.

Pojemność eksploatacyjna składowiska wynosi 319 200 m³. Przewidywany okres użytkowania składowiska został określony na 10 lat od momentu oddania obiektu do użytku.

Składowisko posiada zaplecze w postaci:

- budynku biurowo-socjalnego,
- wagi samochodowej,
- pompowni odcieków,
- zbiornika odcieków,
- zbiornika p.poż.,
- brodzika dezynfekcyjnego,
- budynku garażowego dla sprzętu pracującego na składowisku,
- zbiornika ścieków sanitarnych,
- zbiornika na wodę do celów bytowo-gospodarczych
- placów składowych pod kontenery dla surowców i pojemników szczelnych.

Infrastrukturę techniczną stanowią zewnętrzne sieci energetyczne, sieci wodno-kanalizacyjne, place i drogi, ogrodzenie terenu składowiska z pasem zieleni ochronnej.

Dowozem odpadów stałych na składowisko zajmuje się Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Bielsku Podlaskim, Przedsiębiorstwo usługowo-asenizacyjne „ASTWA” Sp. z o.o. w Białymstoku, PUH MPO Sp. z o.o. w Białymstoku. Odpady stałe komunalne (przemysłowe-inne niż niebezpieczne) pochodzą z terenu miasta oraz gminy wiejskiej.

W mieście w niewielkim zakresie prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Istnieje zatem potrzeba wdrożenia systemu selektywnej zbiórki odpadów. Odpady płynne trafiają do miejskiej oczyszczalni ścieków w Bielsku Podlaskim.

Istnieje potrzeba wdrożenia systemu pomocy finansowej gminy w utylizacji odpadów niebezpiecznych, tj. azbestu, z pozyskanych środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

2.3.5. Zaopatrzenie w ciepło

Największym producentem i dostawcą energii cieplnej w mieście Bielsk Podlaski jest Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. z siedzibą przy ul. 3 Maja 22. Zaspokaja ono potrzeby mieszkańców z nowej Kotłowni Centralnej oddanej do użytkowania w listopadzie 1999 r., która współpracuje z rozbudowaną siecią ciepłowniczą. Ponadto działają także lokalne kotłownie oraz indywidualne źródła zasilania w ciepło.

Tabela 8. Charakterystyka istniejących odbiorców ciepła

L.p	Wyszczególnienie odbiorców	Kubatura (m3)	Pow. użytkowa (m ²)	Zapotrzebowanie na moc cieplną (kW)		
				Qco	Qcwu max	Qcwu śr
1	Budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne	1136438	259624	20974,37	9921,31	4354,22
2	Budownictwo użyteczności publicznej i usługowe	246107	71775	8830,2	750,12	542
3	Budownictwo jednorodzinne	1412000	353000	35300	12708	4236
Razem		2922130	684399	65104,57	23379,43	9132,22

Źródło: Strategia Rozwoju Bielska Podlaskiego na lata 2002-2010

Ogólne zapotrzebowanie na moc cieplną wynosi około 74,2 MW. Jednocześnie, na terenie miasta, znajduje się budownictwo przemysłowe, którego łączne zapotrzebowanie na moc cieplną (na cele grzewcze i technologiczne) wynosi około 33,4 MW, w tym: w postaci wody gorącej: ok. 12,2 MW, w postaci pary wodnej: ok. 21,2 MW. Całkowite zapotrzebowanie na moc cieplną, wszystkich odbiorców zlokalizowanych na terenie miasta Bielsk Podlaski można określić szacunkowo na 107,6 MW.

Na terenie miasta znajduje się około 74 kotłowni lokalnych i indywidualnych o łącznej mocy znamionowej wynoszącej około 106,4 MW. Zaspokajają one potrzeby ciepłe odbiorców w wysokości około 76,7 MW. Pozostałe kotłownie charakteryzują moce

znamionowe od kilkunastu do 1000 kW. W tabeli 9 podano szczegółowy wykaz największych z nich. Kotłownie opalane są węglem kamiennym oraz w małej ilości olejem opałowym. Kotłownie węglowe - poza Kotłownią Centralną – w zdecydowanej większości wyposażone są w niskosprawne kotły z rusztem stałym o przestarzałych konstrukcjach. W wielu przypadkach ich stan techniczny jest średni lub zły.

Tabela 9. Wykaz największych kotłowni w Bielsku Podlaskim

Lp.	Nazwa kotłowni i adres	Moc Q k
1	MPEC S.A. Kotłownia Centralna ul. Rejonowa 1 1	30 MW
2	kotłownia spółki Mlekovita Sp. z o. o. ul. Wojska Polskiego 52	16,63 MW
3	kotłownia Zakładów Mięsnych „Netter” ul. Brańska 1 16	5,87 MW
4	kotłownia HOOP S.A. ul. Mickiewicza 200	4,42 MW
5	kotłownia MPEC S.A. ul. Ogrodowa 103	3,3 MW
6	kotłownia SP ZOZ ul. Kleszczelowska 1	2,82 MW
7	kotłownia Spółdzielni Inwalidów „Przyszłość” ul. Dąbrowskiego 3	2,65 MW
8	kotłownia "ELEWARR" Sp. z o.o. ul. Kleszczelowska 84A	2,57 MW
9	kotłownia SM „Podlasie” ul. Białowieska 111	2,40MW
10	kotłownia „Bison-Bial” S.A. ul. Żwirki i Wigury 76	2,28 MW
11	kotłownia ZSE ul. Widowska 1	2,18 MW
12	kotłownia "UNIBUS" Sp. z o.o. ul. Widowska 4	1,66 M W
13	kotłownia Przedsiębiorstwa Konserwacji Urządzeń Wodnych i Melioracyjnych ul. Studziwodzka 41	1,31 MW
14	kotłownia Spółdzielni Mieszkaniowej ul. Ogrodowa 1 15	1.10MW
15	kotłownia Przed. Robót Drogowych i Mostowych ul. Sportowa 4	1,07 MW

Zródło: Dane z UM w Bielsku Podlaskim

Na terenie miasta istnieje około 12,4 km sieci ciepłowniczych MPEC S.A., z czego na sieci wysokoparametrowe przypada około 8,9 km w tym preizolowane 6,6 km. Sieci niskoparametrowe mają długość około 3,5 km^{2/} w tym preizolowane 1,3 km.. Dotychczasowa modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczej w mieście umożliwiła wyłączenie z eksploatacji 22 kotłowni lokalnych (27 kominów) znajdujących się w centrum miasta. Wyłączenie z eksploatacji przestarzałych kotłów pozwoliło obniżyć emisję zanieczyszczeń prawie o 50% ogółem.³ Docelowym efektem modernizacji lokalnych kotłowni węglowych byłoby obniżenie zużycia energii pierwotnej (zawartej w paliwie) o, około 30%, co w skali całego miasta (bez MPEC i kotłowni przemysłowych) wyniosłoby

² Strategia Rozwoju Bielska Podlaskiego na lata 2002-2010

³ www.bielsk-podlaski.pl

około 62220 GJ/rok. Oznacza to, że w ciągu roku, w przeliczeniu na węgiel, zużyto by go o około 2.500 ton mniej.

Docelowym działaniem w zakresie zaopatrzenia w ciepło powinna być dalsza centralizacja systemu.

2.3.6. Elektroenergetyka

Bielsk Podlaski czerpie energię elektryczną ze stacji transformatorowo - rozdzielczej RPZ 1107 15 kV. Znajduje się ona w północno - wschodniej części miasta i zaspakaja zapotrzebowanie na energię elektryczną. Zasilana liniami WN 110 kV napowietrznymi relacji GPZ „NAREW” Turośń Kościelna – RPZ Bielsk Podlaski, RPZ Bielsk Podlaski – Adamowo (gm. Mielnik) - Siemiatycze oraz RPZ Hajnówka – RPZ Bielsk Podlaski. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta przewiduje miejsce na lokalizację drugiej stacji RPZ, wybudowanie, której zrationalizowałoby zasilanie w energię elektryczną południowej części miasta.

Praca stacji w układzie trzystronnego zasilania zapewnia wysoki stopień jego niezawodności. Zaopatrzenie w energię elektryczną leży w gestii Zakładu Energetycznego Białystok S.A. Zasilanie realizowane jest za pośrednictwem szeregu stacji transformatorowych, zlokalizowanych w różnych częściach miasta. Jednocześnie funkcjonuje 13 stacji transformatorowych, które są własnością poszczególnych zakładów produkcyjnych lub usługowych.

Budownictwo jednorodzinne zasilają linie napowietrzne SN 15 kV. Mają one zróżnicowany stan techniczny i są obciążone w różnym stopniu. Do najbardziej obciążonych należą: kierunek „Mlekovita – Bielmlek” Sp. z o.o. i SP ZOZ . Można uzyskać poprawę istniejącej sytuacji w zakresie stanu linii napowietrznych poprzez modernizację istniejących linii, zmianę konfiguracji w sieci oraz utworzenie odrębnych linii zasilających odbiorców terenowych.

Oświetlenie uliczne jest również jednym z rodzajów odbioru energii elektrycznej na terenie miasta. Długość linii oświetleniowych wynosi 112 km. Obwody oświetleniowe z reguły zainstalowane są na wspólnych słupach wraz z linią n.n. komunalną. Długość linii oświetlenia ulicznego wydzielonego wynosi – 17 km. W mieście zainstalowanych jest 2005 punktów świetlnych.

Podstawowym problemem jest zsynchronizowanie przyszłych potrzeb wynikających z rozwoju miasta z możliwościami systemu. Sukcesywnej wymiany wymagają linie napowietrzne SN 15 kV w obszarach o wysokiej intensywności zabudowy.

Racjonalizacja użytkowania energii elektrycznej wiąże się przede wszystkim z zamianą energochłonnych urządzeń elektrycznych (starej generacji) na nowoczesne,

energooszczędne urządzenia. Zamiany tej muszą dokonać, w sferze gospodarstw domowych i budynków, ich właściciele. Natomiast w przypadku oświetlenia ulic i miejsc publicznych, racjonalizacja zużycia energii leży w gestii miasta. Racjonalizacja ta wiąże się z wymianą starych lamp żarowych i jarzeniowych na nowoczesne lampy np. sodowe. Przy modernizacji oświetlenia ulicznego na energooszczędne, redukcji ulegnie moc oświetlenia średnio o około 40% obecnej mocy zainstalowanej, to jest o około 155 KW.

2.3.7. Gazyfikacja

Miasto nie ma sieci gazowej. Istnieją plany zasilania z gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Łapy – Wyszki – Bielsk Podlaski – Hajnówka. Według opracowanej koncepcji, roczne zapotrzebowanie na gaz oszacowane zostało na poziomie około 45 mln m³/ rok, zaś maksymalne godzinowe zapotrzebowanie na gaz na około 23 tys. m³/h.

2.3.8. Komunikacja

W Bielsku Podlaskim ulice mają różną przynależność instytucjonalną. Do dróg krajowych zaliczane są ulice: Piłsudskiego, Wojska Polskiego, Brańska, Białostocka od Piłsudskiego, Kleszczelowska, Białowieska (do ul. Kleszczelowskiej). Do dróg wojewódzkich należy ulica Białowieska (od ul. Kleszczelowskiej w stronę wsi Hołody), natomiast drogami powiatowymi są ulice: 11 Listopada, Mickiewicza, Żwirki i Wigury, Widowska, Jana Pawła II, Chmielna, Szpitalna, droga do Narwi. Pozostałe drogi to ulice gminne i zarząd nimi należy do kompetencji Urzędu Miasta w Bielsku Podlaskim. W tabeli 10 przedstawiono klasyfikację dróg z uwagi na rodzaj nawierzchni i właściwości administracyjnej.

Tabela 10. Drogi wg rodzaju nawierzchni i właściwości administracyjnej (stan na dzień 31.12.2007)

Rodzaj nawierzchni	Drogi krajowe [km]	Drogi wojewódzkie [km]	Drogi powiatowe [km]	Drogi gminne [km]	Razem
asfaltowa	10,85	2	10,60	38,28	61,73
brukowa	-	-	0,53	0,92	1,45
betonowa	-	-	-	5,61	5,61
gruntowa	-	-	1,96	26,92	28,88
Razem	10,85	2	13,09	71,73	97,67

Źródło: Urząd Miasta

Powyższe dane wskazują, że w Bielsku Podlaskim najwięcej jest dróg o nawierzchni asfaltowej 61,73 km oraz o nawierzchni gruntowej 28,88 km. Administracja powiatowa zawiaduje 13,4 % długości dróg, natomiast gminna 73,4% długości dróg.

W Bielsku Podlaskim zorganizowano 717 miejsc parkingowych, z czego 256 znajduje się w centrum miasta. Mieszkańcy miasta mogą korzystać z 82 garaży komunalnych. W Bielsku Podlaskim funkcjonuje 10 stacji paliw oraz 9 stacji tankujących gaz i 6 myjni samochodowych. Działa też kilkadziesiąt warsztatów samochodowych, a 7 z nich posiada prawo do przedłużania dowodów rejestracyjnych pojazdów (dwie z nich mogą nawet przeprowadzać badania techniczne dla samochodów ciężarowych).

Miejską komunikację autobusową w Bielsku Podlaskim prowadzi Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Przewozi pasażerów na 3 liniach. Do obsługi tych linii służy 8 autobusów. W ostatnich latach obserwuje się stopniowe zmniejszanie liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej.

Dalekobieżną komunikację autobusową prowadzi „Veolia Transport” Bielsk Podlaski Sp. z o.o. oraz linia autobusowa Pogoda Express, która rozpoczęła działalność w 2001 roku i obsługuje pasażerów na trasie Bielsk Podlaski – Białystok – Bielsk Podlaski i Bielsk Podlaski – Hajnówka – Bielsk Podlaski.

Przez miasto przebiega jednotorowa linia kolejowa nr 32 Białystok - Czeremcha – Siedlce (– granica państwa). Obsługa podróżnych i towarów odbywa się na stacji kolejowej Bielsk Podlaski, która jest dobrze wyposażona.

2.3.9. Telekomunikacja

Obecnie system telekomunikacyjny stanowi wyniesiona centrala cyfrowa typu EWSD. Obsługuje ona centrale RD LU na terenie Siemiatycz, Hajnówki i Bielska Podlaskiego oraz okolice tych ośrodków. Każda centrala RDLU połączona jest z centralą EWSD za pomocą światłowodów. Centrala ta należy do jednych z najlepszych w Europie. Nie występują problemy z wprowadzeniem preselekcji (prefiksu); jest to możliwe w każdej chwili i z każdego miejsca na terenie funkcjonowania tej centrali. Systematycznie zwiększa się też liczba połączeń abonenckich.

Na terenie miasta działa prywatny operator telefoniczny Multimedia Polska S.A. Niestety nie ma danych z tej firmy na temat jej udziału w rynku telefonicznym na terenie Bielska Podlaskiego.

Z powyższych danych wynika, że poziom rozwoju telekomunikacji w mieście Bielsk Podlaski uznać należy za dobry.

Na terenie miasta znajduje się stacja przekaźnikowa telefonii komórkowej.

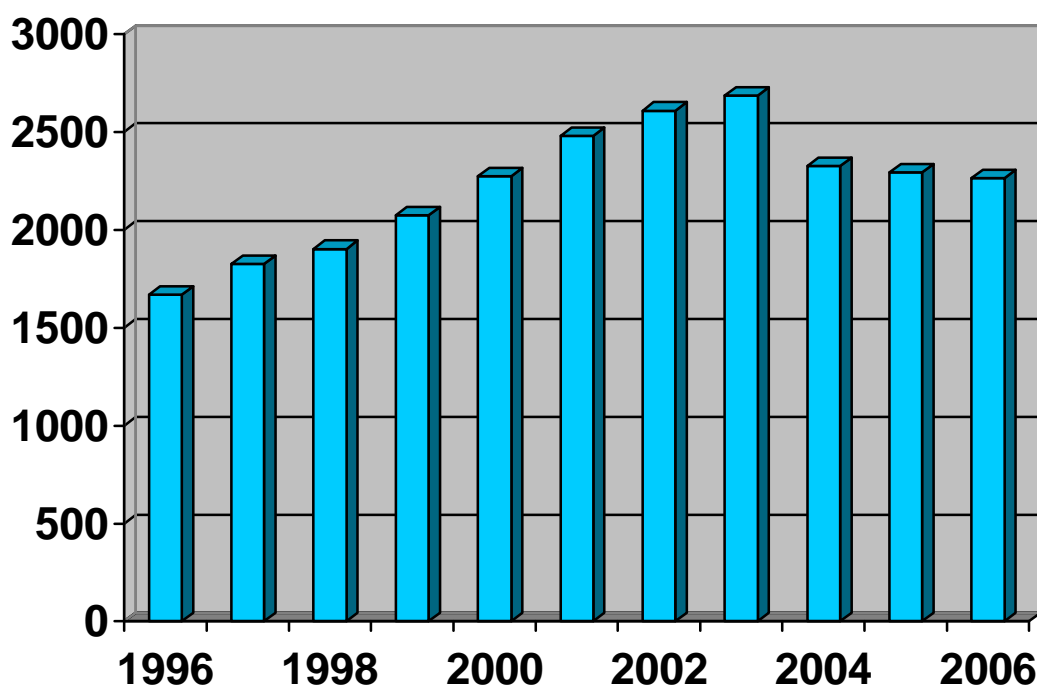
2.4. Gospodarka

2.4.1. Podmioty gospodarcze

W gminie na koniec 2006 r. w systemie REGON zarejestrowanych było 2264 podmiotów gospodarczych. Należy podkreślić, że obserwowana dynamika (schemat 2) wyniosła ok. 135% w porównaniu do roku 1996.

Wskaźnik nasycenia (ilość podmiotów na 100 mieszkańców) jest względnie wysoki i wynosi 8,4.

Schemat 2. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w latach 1996-2006.

Źródło: Bank Danych Regionalnych www.stat.gov.pl

Do dużych i średnich podmiotów gospodarczych działających w Bielsku Podlaskim należą między innymi:

- „HOOP” S.A.
- Zakłady Mięsne „NETTER”
- PSS „Społem”
- „Mlekovita” Sp. z o.o.
- „Suempol”
- Spółdzielnia Inwalidów „Przyszłość”

- przedsiębiorstwa budowlane: „Unibud” Sp. z o. o., „Unibud–BEP” Sp. z o. o., „POLBUD” Sp. z o.o., „Unihouse” Sp. z o. o.
- Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.
- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A.
- „Veolia Transport” Bielsk Podlaski Sp. z o.o.
- Fabryka Przyrządów i Uchwyków „Bison – Biał” S.A.
- „Maksbud “ Sp. z o. o.,
- „Arhelan” Sp. j.
- „Energo“ Sp.j.

W poszczególnych sekcjach PKD liczba podmiotów w roku 2006 wynosiła:

- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo (bez rolników indywidualnych) – 45,
- przetwórstwo przemysłowe – 209,
- budownictwo – 248,
- handel i naprawy – 756,
- hotele i restauracje – 55,
- transport, gospodarka magazynowa i łączność – 150,
- pośrednictwo finansowe – 107,
- obsługa nieruchomości i firm, nauka – 264,
- edukacja – 58,
- ochrona zdrowia i opieka społeczna – 144,
- pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna – 181.

W ostatnich latach ze względu na niekorzystne zjawiska ogólnogospodarcze w Bielsku Podlaskim odnotowuje się słabnący poziom aktywności gospodarczej, niski poziom rentowności firm, redukcję zatrudnienia i zagrożenie kontynuacji działalności wielu przedsiębiorstw.

2.4.2. Turystyka

Walory turystyczne

Walory przyrodnicze i kulturowe warunkujące rozwój turystyki zostały przedstawione w p. 2.2. i 2.5.4.

Zagospodarowanie turystyczne

Obsługą turystyczną na terenie miasta Bielsk Podlaski zajmują się trzy firmy: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Biuro Podróży BIACON S.A. oraz Biuro Turystyki Szkolnej BUMERANG.

Baza noclegowa w Bielsku Podlaskim skupia się w poniższych obiektach:

1. Hotel UNIBUS - 100 miejsc noclegowych
2. Spółdzielnia Inwalidów Przyszłość – 20 miejsc noclegowych
3. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji – 16 miejsc noclegowych w hotelu i 25 miejsc noclegowych w domkach;

Bazę gastronomiczną stanowią:

1. Restauracja UNIBUS,
 2. Restauracja Podlasianka,
 3. Kawiarnia Hajduczek,
 4. trzy pizzerie
 5. Bar „Anna”
 6. Bar „Endo” – Lewar Serwis Sp. z o.o.
 7. P.H.. „Lille”
 8. „Beer Bar”
 9. Bar „Minutka”
 10. PUB „21”
 11. REJON PUB
 12. CYTADELA
 13. PUB „ZOO”
- i inne.

2.4.3. Rolnictwo

Według spisu rolnego ogólna powierzchnia użytków rolnych w r. 2003 wynosiła 2335 ha, co stanowiło 87% ogólnej powierzchni miasta. Struktura użytków rolnych przedstawiała się następująco: użytki rolne razem - 2335 ha, w tym: grunty orne - 1662 ha, sady - 28 ha, łąki - 447 ha, pastwiska - 198 ha. Na terenie miasta w 2002 r. było 980 gospodarstw rolnych. Łącznie liczba osób zamieszkałych w 2046 gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego na terenie miasta wynosiła 6816 osób, co dawało przeciętną liczbę osób w gospodarstwie - 3,33 osób.

Z pracy poza swoim gospodarstwem rolnym utrzymywało się 2248 osób, z niezarobkowych źródeł (w tym z emerytury) utrzymywało się 1718 osób, utrzymywanych było 787 osób - razem 4753 osoby.

Współczynnik aktywności zawodowej w powyższej grupie ludności wynosił 77,2%.
Struktura zasiewów poszczególnych upraw przedstawiała się następująco:

- powierzchnia zbóż - 79,0%
- powierzchnia ziemniaków - 11,4%
- powierzchnia przemysłowych - 0,7%
- powierzchnia pastewnych - 3,9%
- powierzchnia pozostałych - 5,0%

Obsada inwentarza na terenie miasta nie była wysoka i przedstawiała się jak niżej:

- bydło - 1775 sztuk tj. 2,6 szt./gospodarstwo, w tym: krowy – 894, trzoda chlewna -1800,
- owce -716, konie –210, kozy –176, króliki –316, zwierzęta futerkowe – 35, kury – 15932,
- gęsi - 639, kaczki – 220, indyki - 151.

W obrębie miasta można również tworzyć warunki do ekologicznej produkcji rolniczej, zwłaszcza poprzez zwiększenie udziału nawożenia organicznego na gruntach, z których produkcja przeznaczona będzie na bezpośrednie potrzeby konsumpcyjne ludności miasta (warzywa, owoce).

Nadwyżki siły roboczej nieefektywnie zatrudnionej w rolnictwie stanowią dodatkowe, ukryte bezrobocie. Jest to kolejna przesłanka do tworzenia warunków dla zwiększenia zatrudnienia pozarolniczego w mieście.

2.4.4. Otoczenie biznesu

Istotną rolę w sferze produkcyjnej odgrywa infrastruktura ekonomiczna - instytucje z otoczenia biznesu, na którą składają się banki i inne instytucje finansowe, inkubatory innowacyjności i przedsiębiorczości, parki naukowo - produkcyjne, technopole, a także agencje rozwoju, instytucje doradcze, konsultingowe i szkoleniowe oraz organizacje wystawowe i promocyjne. Ich powstawanie i rozwój konieczne są do wzrostu i rozwoju gospodarczego obszaru. Otoczenie biznesu stanowią urzędy administracji państwowej i samorządowej oraz instytucje finansowe i ubezpieczeniowe.

W Bielsku Podlaskim siedzibę swoją mają następujące urzędy administracji państwowej i samorządowej:

a) urzędy samorządowe:

1. Urząd Miasta
2. Urząd Gminy
3. Starostwo Powiatowe

b) inne urzędy i instytucje na szczeblu powiatowym:

1. Powiatowy Urząd Pracy

2. Komenda Powiatowa Straży Pożarnej
3. Komenda Powiatowa Policji
4. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
5. Inspekcja Weterynaryjna. Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny
6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
7. Powiatowy Zarząd Dróg
8. Wojewódzki Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie Zespół w Bielsku Podlaskim
9. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin Oddział Terenowy w Bielsku Podlaskim
10. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

c) urzędy i instytucje ponadlokalne:

1. Sąd Rejonowy – działaniem obejmuje następujące powiaty Bielsk Podlaski, Hajnówka, oraz Siemiatycze (bez gminy Perlejewo),
2. Komornik Sądu Rejonowego działa na terenie działalności Sądu Rejonowego,
3. Prokuratura Rejonowa – działaniem obejmuje dwa powiaty Bielsk Podlaski oraz Siemiatycze (bez gminy Perlejewo)
4. Urząd Skarbowy – działaniem obejmuje: powiat bielski
5. Wojskowa Komenda Uzupełnień – działa na obszarze powiatu bielskiego, hajnowskiego i siemiatyckiego
6. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Białymstoku Rejon w Bielsku Podlaskim – działa w zakresie dróg krajowych na terenie powiatów bielskiego, hajnowskiego i siemiatyckiego
7. Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku Gospodarstwo Pomocnicze w Bielsku Podlaskim - działa na obszarze powiatów: bielskiego, hajnowskiego i siemiatyckiego
8. Centrum Wspierania Biznesu przy Podlaskiej Fundacji Rozwoju Regionalnego – działa głównie na terenie powiatu bielskiego

Do instytucji finansowych i ubezpieczeniowych należą:

a) banki:

1. Powszechna Kasa Oszczędności BP S.A.
2. Bank PKO S.A.
3. Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.
4. Euro Bank S.A.
5. Kredyt Bank S.A.
6. Bank Spółdzielczy
7. Bank Spółdzielczy w Brańsku Filia w Bielsku Podlaskim

b) instytucje ubezpieczeniowe:

1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych
2. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
3. Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.
4. Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A.
5. TUiR Warta
6. KU Filar
7. Towarzystwo Ubezpieczeniowe Compensa S.A.
8. Towarzystwo Ubezpieczeniowe Samopomoc
9. Sigma STU
10. ErgoHestia

2.5. Sfera społeczna

2.5.1. Zagadnienia demograficzne

W 2007 roku (stan na 30 czerwiec) w Bielsku Podlaskim mieszkało ogółem 26 707 osób, w tym 12 854 mężczyzn i 13 853 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadało 108 kobiet.

W tabeli 11 przedstawiono zmiany w liczebności mieszkańców na przestrzeni lat 1960 – 2007.

Tabela 11. Ludność miasta Bielsk Podlaski w latach 1960 – 2007

Lata	ogółem	mężczyźni	Kobiety	Kobiety na 100 mężczyzn	Zmiana
1960	10 447	ok. 4 706	ok. 5 741	122	+ 3 100
1970	14 035	6 391	7 644	120	+ 3 588
1980	20 681	9 707	10 974	113	+ 6 646
1990	26 670	12 787	13 883	109	+ 6 000
1991	27 222	13 060	14 162	108	+ 552
1992	26 605	12 810	13 795	108	- 617
1993	26 826	12 922	13 904	108	+ 221
1994	27 451	13 210	14 241	108	+ 625
1995	27 445	13 225	14 220	108	- 6
1996	27 599	13 269	14 330	108	+ 154
1997	27 637	13 308	14 329	108	+ 38

1998	27 594	13 290	14 304	108	- 43
1999	27 823	13 404	14 419	108	+ 229
2000	27 650	13 336	14 314	107	- 173
2001	27 559	13274	14285	108	- 91
2002	27 028	13067	13961	107	- 531
2003	26 955	13019	13936	107	- 73
2004	26 894	12 961	13 933	107	- 61
2005	26 893	12 960	13 933	107	- 1
2006	26 714	12 858	13 856	108	- 179
2007	26 707	12 854	13 853	108	- 7

Źródło: Bank Danych Regionalnych www.stat.gov.pl

W latach dziewięćdziesiątych liczba ludności ustabilizowała się na poziomie około 27 tys., jednakże w XXI w. obserwuje się wyraźną tendencję spadkową.

Gęstość zaludnienia w Bielsku Podlaskim wynosi 1003 osoby/ km² i jest wyższa od średniej gęstości zaludnienia obszarów miejskich województwa podlaskiego (777 osób/ km²).

Strukturę wieku ludności ilustruje tabela 12.

Tabela 12. Struktura wieku ludności miasta Bielsk Podlaski w 2003 roku

	Wiek przed- produkcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek po- produkcyjny	Razem	Ludność w wieku nie- produkcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
Bielsk Podlaski - 2002					
liczba	7025	16587	3503	27115	63
udział (%)	25,9	61,2	12,9	100	
Bielsk Podlaski - 1988					
liczba	9039	14586	2311	25936	78
udział (%)	34,9	56,2	8,9	100	
Powiat bielski					
liczba	14059	33945	13391	61395	81
udział (%)	22,9	55,3	21,8	100	
Województwo podlaskie - ogółem					
liczba	291640	719040	197024	1207704	68
udział (%)	24,1	59,5	16,3	100	
Województwo podlaskie - miasto					
liczba	168504	450412	92384	711300	58
udział (%)	23,7	63,3	13,0	100	

Źródło: Bank Danych Regionalnych www.stat.gov.pl

Ponad połowa (61,2%) mieszkańców Bielska Podlaskiego jest w wieku produkcyjnym. W tabeli 13 przedstawiono dynamikę zmian w strukturze wiekowej mieszkańców Bielska podlaskiego na przestrzeni lat 1996-2006.

Tabela 13. Zmiany struktury wieku w latach 1996 – 2006

Wiek	1996	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Przedprodukcyjny	8 682	8 191	7 972	7 532	6393	6792	6393	6054	5785	5456
Produkcyjny	15 918	16 244	16 599	16 789	16970	16737	17013	17220	17404	17476
Poprodukcyjny	2 999	3 159	3 252	3 329	4330	4340	4389	3620	3704	3782
Razem	27 599	27 594	27 823	27 650	27559	27028	26955	26894	26893	26714

Źródło: Źródło: Bank Danych Regionalnych www.stat.gov.pl

Daje się zauważyć znaczny wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, co jest spowodowane przekroczeniem 18 roku życia przez osoby urodzone w wyżu demograficznym, co uzasadnia podejmowanie działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy (m.in. z udziałem potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych).

W Bielsku Podlaskim podobnie jak w całym województwie podlaskim zauważa się stały spadek przyrostu naturalnego, co jest bardzo niepokojącą tendencją.

Wskaźnik migracji ludności jest często uznawany za wskaźnik atrakcyjności miasta lub gminy. Bielsk Podlaski ma w tym zakresie charakter neutralny – ani nie przyciąga w ostatnich latach nowych mieszkańców, ani nie wywołuje migracji mieszkańców na stałe do innych ośrodków.

Podsumowując można stwierdzić, że Bielsk Podlaski charakteryzuje się umiarkowanym demograficznym potencjałem rozwojowym. W odróżnieniu od mniejszych miast sąsiednich liczba mieszkańców utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie. Jednakże w ostatnich latach trend ten uległ odwróceniu – od 2000 następuje spadek liczby ludności. Niepokojący jest natomiast bardzo niski, a ostatnio nawet ujemny przyrost naturalny.

Strukturę wykształcenia ludności przedstawia tabela 14.

Tabela 14. Ludność Bielska Podlaskiego i województwa podlaskiego według poziomu wykształcenia*

	Bielsk Podlaski		Woj. podlaskie	
	1988	2002	2002	
			ogółem	miasto
wyższe	7,6	11,0	9,3	13,3
policealne	-	5,2	3,5	4,7
średnie ogólnokształcące	7,6	9,9	8,4	11,4
średnie zawodowe	25,8	24,9	19,4	23,0
zasadnicze zawodowe	16,7	15,6	18,4	17,4
podstawowe ukończone	34,5	28,8	34,4	26,7
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	7,9	4,7	6,6	3,5

* - dane dla roku 2002 dotyczą ludności w wieku 13 lat i więcej, dla 1988 – 15 lat i więcej.

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina Bielsk Podlaski, US, Białystok 2003, *Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego*, US, Białystok 2003.

Dane te wskazują, że mimo znaczącej poprawy w ostatnich 15 latach poziom wykształcenia ludności Bielska Podlaskiego jest nieco gorszy niż na terenach miejskich województwa podlaskiego.

2.5.2. Warunki mieszkaniowe

W Bielsku Podlaskim zasoby mieszkaniowe znajdują się w zarządzie spółdzielni: („Spółdzielnia Mieszkaniowa”, SM „Podlasie”, SM „Świt”, Młodzieżowa Spółdzielnia Mieszkaniowa „Elwa”) oraz Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o. o i wspólnot mieszkaniowych.

Na jedno mieszkanie w woj. podlaskim/miasta przypada 3,18 osób (kraj/miasta – 4,85), zaś w Bielsku Podlaskim podobnie jak w województwie - 3,15. Wyższa od średniej krajowej (3,37) jest liczba izb w mieszkaniu w Bielsku Podlaskim - 3,96. Przeciętne mieszkanie w województwie podlaskim ma powierzchnię 64,7 m² i jest większe od średniego w kraju/miasta (56,20 m²) oraz od średniego w Bielsku Podlaskim – 59,50 m²

Wskaźnik nasycenia w mieszkania tj. przeciętnej liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców jest średnio wysoki i wynosił w r. 2002 - 323 mieszkań na 1000 mieszkańców.

Ruch budowlany w mieście ma tendencję zmienną. Od 1995 roku zauważa się zmniejszanie liczby mieszkań przekazanych do użytku. Spowodowane jest to ogólnie słabą kondycją lokalnej gospodarki – ograniczone możliwości zatrudnienia niekorzystnie rzutują na poziom dochodów, a co za tym idzie na możliwości inwestycyjne ludności.

Tabela 15. Warunki mieszkaniowe w mieście Bielsk Podlaski

	Liczba izb na 1 mieszkanie		Liczba osób na 1 mieszkanie		Liczba osób na 1 izbę		Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 mieszkanie		Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	
	1988	2002	1988	2002	1988	2002	1988	2002	1988	2002
Bielsk Podlaski	3,89	4,21	3,39	3,1	0,87	0,74	56,8	66,6	16,8	21,5
powiat bielski	-	4,05	-	3,09	-	0,76	-	73,8	-	23,9
woj. podlaskie	-	3,95	-	3,33	-	0,84	-	72,1	-	21,7
woj. Podlaskie - miasta	-	3,81	-	3,1	-	0,81	-	62,8	-	20,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NSP'88 i NSP'02

Według powyższych danych warunki mieszkaniowe są względnie dobre. Należy jednak zwrócić uwagę, że poprawa ta może wynikać w pewnej mierze ze spadku wielkości populacji miasta w ostatnich latach.

Dość dobrze należy też ocenić stan wyposażenia budynków (tabela 16), choć wskaźniki są nieco gorsze niż dla obszarów miejskich województwa. Jedynie w zakresie zaopatrzenia w gaz sieciowy sytuacja drastycznie odbiega od przeciętnych wielkość, ale jest to wynikiem ogólniejszych uwarunkowań.

Tabela 16. Wyposażenie mieszkań w instalacje w roku 2002

	Wodociąg	Ustęp	Łazienka	Gaz sieciowy	Centralne ogrzewanie
Bielsk Podlaski	96,9	93,9	93,6	-	89,1
powiat bielski	88,9	69,1	71,7	0	60,2
woj. podlaskie	92,1	83,3	83,6	35,1	75,5
woj. podlaskie - miasta	98,3	95,6	94,8	45,0	90,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NSP'02

Często używany wskaźnik do zobrazowania stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych to wskaźnik samodzielności zamieszkiwania, wyrażający się w liczbie gospodarstw domowych przypadających na 1 mieszkanie. Stosunek liczby gospodarstw domowych do liczby mieszkań stale zamieszkałych wynosił w gminie 1,10, natomiast w województwie 1,12.

W gminie miejskiej istnieją rodziny, które są pozbawione pracy i wszelkich dochodów. Gmina miejska w pilnym trybie przystąpi do opracowania planu budowy tanich mieszkań socjalnych.

2.5.3. System edukacji

Na terenie Bielska Podlaskiego funkcjonują cztery przedszkola samorządowe, cztery szkoły podstawowe oraz trzy gimnazja. Organem prowadzącym dla tych placówek jest Gmina Miejska Bielsk Podlaski.

Z punktu widzenia strategicznych kierunków rozwoju miasta, ważne znaczenie ma nauczanie średnie. W Bielsku Podlaskim funkcjonują 2 samodzielne licea ogólnokształcące oraz 4 zespoły szkół, w skład, których wchodzi: 3 licea ogólnokształcące w tym 1 dla dorosłych, 3 licea profilowane, 6 techników (w tym 1 dla dorosłych i 1 uzupełniające), 1 szkoła policealna, 2 zasadnicze szkoły zawodowe. Należy pamiętać, iż szkolnictwo to leży w gestii władz powiatowych. W Bielsku Podlaskim istnieje jedyne w Polsce Policealne Studium Ikonograficzne. Ponadto funkcjonuje: 1 niepubliczne liceum ogólnokształcące dla dorosłych oraz niepubliczne studium policealne, 2 szkoły muzyczne I stopnia oraz zespół szkół specjalnych. W Bielsku Podlaskim istnieje również Wyższa Szkoła Współpracy Międzynarodowej i Regionalnej im. Z. Glogera.

Ogólnie system oświaty na terenie Bielska Podlaskiego należy ocenić jako rozwinięty. Decyduje o tym liczba szkół oraz różnorodność kierunków nauczania w szkołach ponadpodstawowych. Jednak dużo absolwentów ma problemy ze znalezieniem pracy.

2.5.4. Zabytki i instytucje kultury

Mieszkańcy Bielska Podlaskiego korzystają z następujących obiektów i urządzeń: Bielski Dom Kultury (ul. 3 Maja), Osiedlowy Dom Kultury (ul. 11 Listopada), Muzeum Podlaskie w Ratuszu (Plac Ratuszowy), Muzeum Martyrologii przy Zespole Szkół Nr 4 przy ul. Hołowieskiej, Prywatne Muzeum Etnograficzno-Historyczne (Studziwody), Miejska Biblioteka Publiczna (ul. Jagiellońska), Biblioteka Pedagogiczna (ul. 11 Listopada). Urządzenia kultury świeckiej zlokalizowane są głównie w obrębie śródmieścia Bielska Podlaskiego.

W Bielsku Podlaskim odbywają się cykliczne imprezy o zasięgu ponadregionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Są to:

- Dni Bielska Podlaskiego,
- Ogólnopolski Dziecięco-Młodzieżowy Festiwal Kolędy i Pastorałki Współczesnej „Kantyczka”,
- Diecezjalny Festiwal Pieśni Religijnej,
- Festiwal Piosenki Autorskiej „Jesień Bardów”,
- Festiwal Kultury Ukraińskiej,
- Impreza Plenerowa „Spasouskija zapusty”

Przy Bielskim Domu Kultury funkcjonują od wielu lat następujące chóry, zespoły, koła, kluby: Chór Polskiej Pieśni Narodowej, Chór Pieśni i Tańca „Wasiloczki”, Zespół Pieśni Białoruskiej „Małanka”, Męski Zespół Wokalny „Kuranty”, Ukraiński Zespół Pieśni i Tańca „Ranok”, Zespół Wokalny „Dziurawy Wigwam”, Zespół Tańca Nowoczesnego, Studium Piosenki „Fart”, Koła Plastyczne „Koloryt” i „Colage”, Klub Tańca Towarzyskiego „Kadryl Gama”, Koło Teatralne „Antrakt”, Zespół Pieśni i Tańca „Podlaskie Kukułki” oraz Młodzieżowa Orkiestra Dęta- BDK i Zespół Szkół Nr 1.

W mieście istnieje 5 cerkwi, 4 kościoły rzymskokatolickie, Zbór Kościoła Chrześcijan Baptystów, Kościół Zielonoświątkowy oraz Kościół Zborów Chrystusowych.

Na terenie miasta istnieją obiekty zabytkowe podlegające ochronie prawnej z mocy ustawy z dn. 15.02.1962r o ochronie dóbr kultury i muzeach. Należą do nich m.in.:

- układ urbanistyczny w granicach strefy ochrony konserwatorskiej z XV - XIX w,
- teren grodziska średniowiecznego zwanego „Górą Zamkową”,
- teren osady przygródowej,
- zespół kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP i św. Mikołaja,
- cerkiew p.w. Narodzenia NMP (przy ul. Jagiellońskiej), drewn., pocz. XVI w.,
- cerkiew p.w. Zmartwychwstania Pańskiego (przy ul. Traugutta) drewn., XVIII w.,
- cerkiew p.w. św. Michała Archanioła, (przy ul. Mickiewicza) drewn., 1789,

- zespół klasztorny karmelitów trzewickowych, ob. Kościoła parafialnego p.w. NMP z Góry Karmel,
- ratusz, mur., 1779,
- zajazd, ob. dom ul. Sienkiewicza 2, drewn., 1 poł. XIX w.,
- dworek Smulskich z otoczeniem ul. Hołowieska 7, drewn., 4 ćw. XIX w.,
- dom ul. Białowieska 8, drewn., 1928r.,
- dom ul. Dubicze 20, drewn., XVIII/XIX, ,
- dom, ul.3 Maja 6, drewn., 2 poł. XIX w..

Na terenie miasta istnieją również 52 stanowiska archeologiczne.

2.5.5. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Działania zmierzające do ochrony zdrowia mieszkańców Bielska Podlaskiego realizowane są poprzez: zakłady ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie, poradnie), zakład stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpital), apteki. W Bielsku Podlaskim funkcjonują 4 przychodnie jako niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, 1 szpital oraz 11 aptek.

Przychodnie wykonują usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej wyposażony jest w 238 łóżek rozlokowanych na 8 oddziałach szpitalnych: chirurgicznym, urazowo-ortopedycznym, wewnętrznym, dziecięcym, obserwacyjno-zakaźnym, położniczo-ginekologicznym, Szpitalnym Oddziale Ratunkowym oraz Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym. Ponadto funkcjonuje tu 16 poradni specjalistycznych: diabetologiczna, kardiologiczna, dermatologiczna, neurologiczna, onkologiczna, gruźlicy i chorób płuc, reumatologii, chorób zakaźnych, ginekologii i położnictwa, chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, okulistyczna, otolaryngologiczna, zdrowia psychicznego, uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu, punkt dziennej chemioterapii. Pomimo trudności finansowych, które dotknęły cały system zdrowia w Polsce, szpital w Bielsku Podlaskim funkcjonuje i w pełnym zakresie wywiązuje się z zadań związanych ze świadczeniem usług medycznych. Oddział Ginekologiczno-Położniczy tego szpitala spełnia obecnie standardy opieki prenatalnej, położniczej i ginekologicznej. Szpital wyposażony jest w nowoczesny sprzęt m.in. laparoskop, artroskop, histeroskop oraz gastrokop. Od stycznia 2002 roku funkcjonuje Dzienny Oddział Leczenia Uzależnień od Alkoholu.

W Bielsku Podlaskim działają również prywatne gabinety lekarskie oraz prywatne gabinety stomatologiczne.

Opieką społeczną w Bielsku Podlaskim zajmują się: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i organizacje pozarządowe.

2.5.6. Kultura fizyczna

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji zarządza obiektami sportowymi w Bielsku Podlaskim. Pod jego opieką znajdują się:

- stadion w tym 3 boiska do piłki nożnej, trybuny i urządzenia lekkoatletyczne,
- basen otwarty z brodzikiem dla dzieci,
- boisko uniwersalne asfaltowe,
- 2 pawilony sportowe,
- hotel 16 miejsc i sezonowe domki kempingowe (25 miejsc),
- skatepark.

Przy Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji działają trzy sekcje sportowe: piłki nożnej, siatkówki i koszykówki.

W Bielsku Podlaskim funkcjonuje również Klub Sportowy TUR i Chrześcijański Klub Sportowy „Tęcza”. W listopadzie 2003 roku została przekazana do użytku kryta pływalnia miejska „Wodnik”, z basenem pływackim o wymiarach 25 x 12,5 m, basenem rekreacyjnym o wymiarach 11,5x10,55, wanną z hydromasażem, profesjonalną podświetlaną zjeżdżalnią o długości 100,7, sauną mokrą i suchą oraz solarium.

2.5.7. Sytuacja na rynku pracy

Sytuacja na rynku pracy w Bielsku Podlaskim nie różni się panującej w innych miastach regionu. Przemiany polityczne gospodarcze przebiegające na początku lat dziewięćdziesiątych doprowadziły do likwidacji wielu zakładów pracy i przyczyniły się do powstania grupy osób bezrobotnych.

Jednak liczba zarejestrowanych bezrobotnych na przestrzeni ostatnich lat malała:

2001 – 2010,

2002 – 1731,

2003 – 1772,

2004 – 1551

2005 – 1593

2006 – 1385.

W Bielsku w 2002 r. było według NSP'02 2637 rzeczywiście bezrobotnych, co przy 12303 osobach aktywnych zawodowo dawało 21,4% rzeczywistej stopy bezrobocia. Jest to

bardzo wysoki wskaźnik. Porównawczo w tym samym czasie rzeczywista stopa bezrobocia w województwie podlaskim wyniosła 19,1%.

2.5.8. Aktywność społeczna

Bielsk Podlaski jest miastem aktywnym społecznie, działa w nim około 30 organizacji społecznych różnego typu (wyznaniowe, mniejszościowe, gospodarcze, pomocowe). Wśród nich należy wymienić: Bielsko Podlaskie Stowarzyszenie Abstynentów PROMIEN, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Drohiczyńskiej, Bielski Klub Sportowy TUR, Polski Związek Niewidomych, PTTK, PCK, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Drohiczyńskiej, Stowarzyszenie Muzyków Bielska Podlaskiego FORTE, Stowarzyszenie Ziemia Bielska, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym SZANSA, Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci z Chorobami Nowotworowymi GONG, Towarzystwo Przyjaciół Bielska Podlaskiego, Bractwo Młodzieży Prawosławnej, Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, Związek Ukraińców Podlasia, Stowarzyszenie Ludzi Dobrej Woli RAJ.

2.6. Finanse gminy

Strukturę budżetu w cenach bieżących w latach 2001-2006 przedstawia tabela 17.

Tabela 17. Struktura budżetu miasta w latach 2001-2006 (ceny bieżące)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
DOCHODY , w tym	30 362 815	34 196 271	34 923 717	38 919 028	42 964 114	47 194 205
Dochody własne, w tym:	8 806 887	10 292 482	10 428 974	12 042 825	12 119 767	11 398 652
podatek od nieruchomości	5 480 154	6 319 827	6 743 222	7 346 438	7 733 120	7 945 367
podatek rolny	92 669	94 080	122 257	127 770	148 217	110 535
podatek leśny	488	492	1 034	1 052	1 165	1 266
podatek od środków transportowych	460 038	611 424	582 628	551 371	555 773	525 101
wpływy z karty podatkowej	184 734	163 486	132 434	117 183	93 671	90 689
podatek od spadków i darowizn	54 619	63 116	43 314	37 663	60 390	59 230
podatek od posiadania psów	3 303	1 685	1 733	1 725	1 150	1 044
opłata skarbową	505 305	439 450	411 828	587 136	568 631	544 082
opłata targowa	123 533	152 281	149 974	136 507	874 084	133 781
opłaty lokalne	763 601	807 069	741 366	826 439	1 014 533	908 943
podatek od czynności cywilnoprawnych	352 770	368 800	337 042	328 810	461 651	512 391
dochody z majątku gminy	785 673	1 270 772	1 162 142	1 962 731	1 341 017	566 223
Pozostałe dochody	788 967	563 627	376 409	567 045	3 569 484	5 751 865
Udział w podatkach budżetu państwa, w tym:	5 013 470	5 220 517	5 397 763	7 895 440	9 023 154	10 107 695
od osób fizycznych	4 704 540	4 833 485	5 042 277	7 166 142	8 329 195	9 195 456
od osób prawnych	308 930	387 032	355 486	729 298	693 959	912 239
Dotacje celowe z budżetu państwa	4 159 333	5 214 808	5 458 103	5 153 436	5 971 755	7 538 111

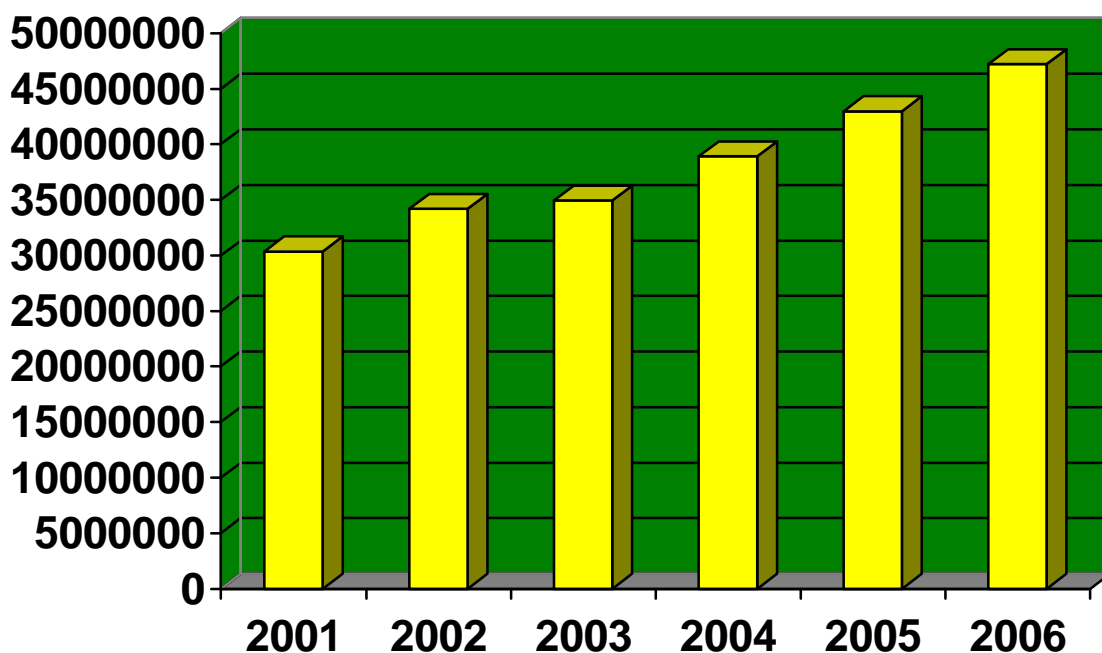
Dotacje z funduszy celowych	5 723	0	676 938	696 230	982 530	762 271
Pozostałe dotacje	120 000	802 000	500	2 537	11 809	7 701
Subwencja ogólna, w tym:	11 468 435	12 102 837	12 585 030	12 574 874	11 426 064	11 627 910
subwencja oświatowa	9 821 167	10 397 038	11 115 556	11 192 465	10 220 950	10 534 886
WYDATKI, w tym:	32217736	34678675	34981246	37 263 840	43 028 647	50 586 842
wydatki bieżące	27 232 795	28 639 005	29 241 030	29 948 100	35 646 173	37 852 594
inwestycje	4 984 941	6 039 670	5 740 216	6 224 384	7 382 474	12 734 248

Źródło: opracowanie własne wg danych Urzędu Miasta

Dochody budżetowe

W analizowanym okresie realne dochody budżetowe stopniowo rosły. Źródłem zwiększenia dochodów budżetowych w latach 2005-2006 były środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej.

Schemat 3. Dochody budżetu w latach 2001-2006

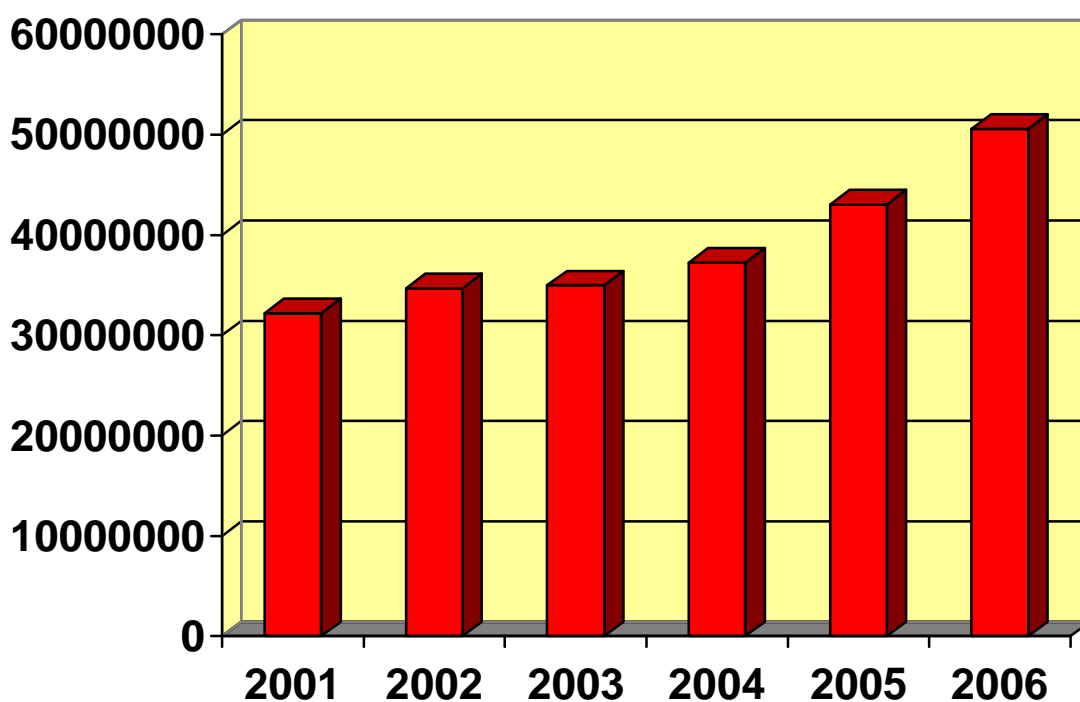

Źródło: opracowanie własne wg danych Urzędu Miasta

Wydatki

Na przestrzeni lat 2001-2006 wydatki gminy, w ślad za dochodami, ulegały znacznym wahaniom (schemat 4).

Schemat 4. Wydatki ogółem Bielsk Podlaski w latach 2001-2006

Źródło: opracowanie własne wg danych Urzędu Miasta

Wahania dotyczą szczególnie poziomu wydatków inwestycyjnych. Tabela 18 przedstawia stosunek wydatków inwestycyjnych do dochodów i wydatków ogółem.

Tabela 18. Udział wydatków inwestycyjnych w dochodach i wydatkach ogółem budżetu miasta w latach 2001-2006 [%]

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Stosunek wydatków inwestycyjnych do dochodów ogółem	16,4	17,7	16,4	16,0	17,2	27,00
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	15,5	17,4	16,4	16,7	17,2	25,2

Źródło: opracowanie własne wg danych Urzędu Miasta

Poziom inwestycji od lat jest średni, w związku z czym zadłużenie nie stanowi obecnie istotnego zagrożenia dla płynności finansowej gminy i realizowania przez nią niezbędnych zadań. Tabela 19 przedstawia wskaźniki zadłużenia dla gminy w ostatnich latach.

Tabela 19. Wskaźniki stanu zadłużenia w latach 2001-2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dochody	30 362 815	34 196 271	34 923 717	38 919 028	42 964 114	47 194 205
Zadłużenie	1 150 000	1 010 000	1 665 000	2 503 574	3 012 047	2 655 449
Wskaźnik zadłużenia	3,8	3,0	4,8	6,4	7,0	5,6
Spłaty zadłużenia	902 236	140 000	150 000	197 500	3 232 715	5 733 087
Wskaźnik spłaty zadłużenia	3,0	0,4	0,4	0,5	7,5	12,1

Źródło: opracowanie własne wg danych Urzędu Miasta

Oba wskaźniki kształtują się więc w chwili obecnej poniżej dopuszczalnych poziomów, które wynoszą odpowiednio 60 i 15% dochodów budżetowych gminy w danym roku.

2.7. Podsumowanie - identyfikacja podstawowych problemów rozwoju gminy Bielsk Podlaski.

Na podstawie dokonanej diagnozy oraz opinii mieszkańców gminy zostały zdefiniowane i zhierarchizowane podstawowe problemy rozwoju gminy w 5 sferach problemowych.

Zasoby, stan i zagrożenia środowiska

1. Zagrożenie odpadami.
2. Zagrożenie zanieczyszczeniami komunikacyjnymi.
3. Pogarszanie się klimatu akustycznego wzdłuż głównych tras komunikacyjnych.
4. Występowanie rozproszonej „niskiej” emisji pochodzącej ze spalania paliw wysoko zanieczyszczających, także węgla.
5. Niedostatek terenów zieleni miejskiej.

Infrastruktura

1. Brak kompleksowego systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej.
2. Zły stan techniczny dróg, zbyt mała ilość parkingów.
3. Brak obwodnicy.

4. Brak systemu selektywnej zbiórki odpadów- budowa ZZO.
5. Słabo rozwinięta infrastruktura teleinformatyczna (dostęp do internetu).

Gospodarka

1. Nieukształtowana w pełni infrastruktura otoczenia gospodarczego.
2. Niewystarczająca baza hotelowa, niski standard usług hotelowo-turystycznych.

Sfera społeczna

1. Występujące bezrobocie w mieście.
2. Migracja zarobkowa za granicę i do dużych ośrodków miejskich.
3. Spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w strukturze mieszkańców miasta.
4. Mała liczba atrakcyjnych ofert pracy.
5. Brak urządzonych boisk przy szkołach, ścieżek rowerowych etc.

Sfera zarządzania

1. Środki finansowe niezaspokajające potrzeb inwestycyjnych.

3. PRIORYTETY, CELE I ZADANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA BIELSK PODLASKI

Ze względu na zgodność Planu Rozwoju Lokalnego z zapisami *Strategii rozwoju miasta Bielsk Podlaski na lata 2002-2010* przyjęto strukturę celów wypracowaną w *Strategii*.

Nadrzędny, ostateczny cel rozwoju stanowi misja:

Bielsk Podlaski – ponadlokalny ośrodek życia społeczno-gospodarczego, chroniący walory i zasoby kulturowe, zapewniający stały wzrost poziomu życia mieszkańców, tworzący sprzyjające warunki dla inwestorów.

Dla realizacji misji sformułowano system celów obejmujący:

- cele strategiczne,
- cele operacyjne,

- działania.

Cele strategiczne

1. Zwiększenie liczby miejsc pracy poprzez stymulowanie przedsiębiorczości, aktywności zawodowej i kształcenia.
2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury komunalnej na potrzeby mieszkańców, ochrony środowiska, przedsiębiorstw oraz w celu usprawnienia zarządzania.
3. Wzmocnienie pozycji Bielska, jako wiodącego ośrodka miejskiego południowo-wschodniej części województwa.
4. Tworzenie pozytywnego wizerunku miasta, jako miejsca współpracy ludzi wielu kultur, wyznań i narodowości pielęgnujących swoją historię i tradycje.

Cele operacyjne

1. Zwiększenie liczby miejsc pracy poprzez stymulowanie przedsiębiorczości, aktywności zawodowej i kształcenia:
 - A. Wspieranie przedsiębiorczości
 - B. Pobudzanie aktywności szkolnej i zawodowej
 - C. Rozwój i unowocześnienie systemu oświaty
2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury komunalnej na potrzeby mieszkańców, ochrony środowiska, przedsiębiorstw oraz w celu usprawnienia zarządzania:
 - A. Tworzenie infrastruktury technicznej i społecznej oraz ochrony środowiska
 - B. Usprawnienie zarządzania
3. Wzmocnienie pozycji Bielska, jako wiodącego ośrodka miejskiego południowo-wschodniej części województwa:
 - A. Tworzenie warunków do lokalizacji usług publicznych o charakterze ponadpowiatowym
 - B. Rozwój współpracy zagranicznej w zakresie handlu z innymi krajami
4. Tworzenie pozytywnego wizerunku miasta, jako miejsca współpracy ludzi wielu kultur, wyznań i narodowości pielęgnujących swoją historię i tradycje:
 - A. Pielęgnacja dorobku kulturowego
 - B. Promocja różnorodności kulturowej

Listę zadań (projektów) przewidzianych do realizacji w ramach Planu Rozwoju Lokalnego przedstawiono w tabeli 20. Należy zwrócić uwagę, że zadania miasta przewidziane do współfinansowania ze środków UE będą realizowane zgodnie z harmonogramem w przypadku uzyskania tychże środków. Jeżeli zadanie nie zostanie zakwalifikowane do dofinansowania, również będzie ono realizowane etapowo w dłuższym okresie czasu, w miarę posiadanych środków.

Tabela 20. Plan finansowania inwestycji na lata 2005-2013 z perspektywą po 2013 r.

Lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji	Wartość szacunkowa [tys. PLN]	Planowane nakłady		Uwagi
					Fundusze UE i inne	Środki własne	
1.	Budowa składowiska odpadów stałych na gruntach wsi Augustowo	Urząd Miasta	2004-2005	4 560	3 374	1 186	-
2.	Wykonanie sieci kanalizacji sanitarnej i kanalizacji deszczowej przy współudziale SKB	Urząd Miasta SKB	2005-2013	900	270	630	Co roku w budżecie miasta są przeznaczone kwoty na wspólną z SKB realizację zadań.
3.	Modernizacja układu komunikacyjnego miasta Bielsk Podlaski w ciągach drogi krajowej nr 66 oraz powiatowych, ulice Norwida, Nowa, Witosa, Gomułki, Baczyńskiego, Leśmiana, Taraszkiewicza, Tokarzewicza, Koszarowa, Kilińskiego, Kolberga	Urząd Miasta	2008-2011	12 558	5 000	7 558	-
4.	Przebudowa układu komunikacyjnego miasta Bielsk Podlaski, ulice Studziwodzka i Wyszyńskiego	Urząd Miasta	2008-2011	7 870	3 925	3 945	-
5.	Przebudowa ulicy Dubiażyńskiej w Bielsku Podlaskim	Urząd Miasta	2008-2011	13 544	5 000	8 544	-
6.	Integracja dróg gminnych z systemem dróg, krajowej nr 19 i powiatowej ul. Mickiewicza, (ul. Kleeberga, Rejonowa, łącznik drogi krajowej nr 19 z ul. Mickiewicza) w Bielsku Podlaskim	Urząd Miasta	2008-2011	15 995	5 000	10 995	-
7.	Ścieżki rowerowe	Urząd Miasta	2009-2012	1 292	590	702	-
8.	Rozbudowa infrastruktury ochrony środowiska w ulicach w Bielsku Podlaskim	Urząd Miasta	2005-2006	7 800	5 850	1 950	-
9.	Rozbudowa stacji wodociągowej przy ul. Norwida	PK Sp. z o.o.	2009-2010	8800	6 600	2 200	-
10.	Remont cerkwi NNMP	Parafia Prawosławna NNMP	2006-2010	3 800	1900	1900	-
11.	Dom Opieki Społecznej	Parafia Rzymskokatolicka NNMP i Św. Mikołaja	2008-2010	4 240	2 120	2 120	-

12.	Rozbudowa infrastruktury ochrony środowiska w ulicach, dzielnicy Studziwody w Bielsku Podlaskim	Urząd Miasta	2007-2010	14 576	12 390	2 186	-
13.	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Chmielnej	Urząd Miasta	2007-2008	720	612	108	-
14.	Budowa i modernizacja obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych na terenie MOSiR	MOSiR	2009-2013	26 840	21 472	5 368	-
15.	Kanalizacja sanitarna ul. Białostockiej	Urząd Miasta	2006-2007	1 600	-	1.600	-
16.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej Nr 2, Szkoły Podstawowej Nr 5,	Urząd Miasta SP Nr 2 SP Nr 5	2008-2009	1 980	1 649	331	-
17.	Termomodernizacja Gimnazjum Nr 1	Urząd Miasta Gimnazjum Nr 1	2008-2009	1 990	1 666	324	-
18.	Budowa zbiornika retencyjnego w dzielnicy Studziwody	Urząd Miasta	2007-2011	3 500	3 150	350	-
19.	Remont mostu w ciągu ul. Batorego	Urząd Miasta	2006-2007	570	-	570	-
20.	Parkingi przy ul. Kazanowskiego i ul. Kazimierzowskiej	Urząd Miasta	2005-2006	80	-	80	-
21.	Zamknięcie i rekultywacja starego składowiska odpadów	Urząd Miasta PK Sp. Z o.o.	do 2010	4 650	2 350	2 300	-
22.	Gazyfikacja	Mazowiecki Operator Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazownictwa Białystok	-	-	-	-	Ze względu na trwające uzgodnienia, dotyczące realizacji zadania nie można podać obecnie terminu oraz trudno określić koszt realizacji.
23.	Zakład Zagospodarowania Odpadów	Związek Komunalny	2007-2012	135 000	114 750	20 250	-
24.	Przebudowa ul. Jarońskiego	Urząd Miasta	2007-2009	981	-	-	-
25.	Przebudowa ul. Wrzosowej	Urząd Miasta	2008-2009	1 119	-	1 119	-
26.	Przebudowa ul. Glogera	Urząd Miasta	2007-2008	655	-	616	-
27.	Przebudowa ul. Rejtana	Urząd Miasta	2008-2012	3 470	-	3 470	-
28.	Przebudowa ul. Myśliwskiej	Urząd Miasta	2009-2012	2 400	-	2 400	-
29.	Remont budynku Urzędu Miasta	Urząd Miasta	2009-2013	3 280	1 640	1 640	-
30.	Remont Budynku Bielskiego Domu Kultury	Urząd Miasta BDK	2009-2013	2 800	1 400	1 400	-
31.	Budowa kanalizacji sanitarnej i kanalizacji deszczowej w pozostałych ulicach w Bielsku Podlaskim – Andersa, Asnyka, Batorego (zaułki), Bema, Białowieska (droga wojewódzka), Boh. Września, Broniewskiego, Cegielniana, Ciołkowskiego, Długosza, Dubicze, Dworska, Gajowa, Grabniak, Grunwaldzka, Gwardii Ludowej, Harcerska, Jagiellońska, Kleszczelowska + zaułek (droga krajowa), Kochanowskiego, Kolejowa, Kołtąta, Konopnickiej, Kopernika, Krucza, Kowalska, Lotnicza, Mała, Matejki, Mleczna, Młynowa, Modrzewiowa, Niecała, Ogrodowa wraz zaułkami,	Urząd Miasta	2010-2015	28 910	23 128	5 782	-

	Okreźna, Orlańska, Plater, Pogodna, Polna, Pronina, Prusa, Reja, Reymonta, Sikorskiego, Skłodowskiej, Sportowa, Strzelnicza, Szarych Szeregów, Szkolna, Świerkowa, Tuwima, W. Wasilewskiej, Warzywna, Wiśniowa, Wodna, Wojska Polskiego (droga krajowa), Wschodnia, Wyszyńskiego, Zajęcza, Zamkowa, Żurawia, 30-go Lipca, 11-go Listopada (zaulek).						
32.	Przebudowa budynku socjalnego przy ul. Rejonowej 6	Urząd Miasta	2008-2009	986	283	703	-
33.	Budowa schroniska dla zwierząt	Urząd Miasta	2009-2010	1 500	-	1 500	-
34.	Termomodernizacja Miejskiej Biblioteki Publicznej	Urząd Miasta Miejska Biblioteka Publiczna	2009-2011	1 200	1 020	180	-
35.	Urządzenie cmentarza komunalnego	Urząd Miasta	2009-2011	375	-	375	-
36.	Budowa boiska wielofunkcyjnego	Urząd Miasta	2009-2010	1 000	670	330	-
37.	Monitoring ulic	Urząd Miasta	2010-2012	400	200	200	-
38.	Przebudowa ulic w Bielsku Podlaskim:	Urząd Miasta	2005 - 2015		-	-	Zadanie będzie realizowane sukcesywnie, w miarę posiadanych środków pieniężnych.
	ul. Łąkowa			875			
	ul. Leśna			800			
	ul. Wiejska			1 480			
	ul. Sosnowa			2 268			
	ul. Bagnista			775			
	ul. Akacyjowa			600			
	ul. Kasztanowa			600			
	ul. Wczasowa + Przechodnia			1500			
	ul. Klonowa			520			
	ul. Obozowa			1200			
	ul. Orzeszkowej			2 250			
	ul. Sadowa			300			
	ul. Słowackiego			1 670			
	ul. Erdmana			845			
	ul. Wysockiego			980			
	ul. Chopina			610			
	ul. Żeromskiego			2 200			
	ul. Zachodnia			941			

ul. Wierzbowa			1 150			
ul. 3 Maja			1 745			
ul. Kościuszki			1 290			
ul. Ogrodowa			2 280			
ul. Lipowa			438			

W/w zadania (beneficjent Urząd Miasta i jednostki podległe lub Urząd Miasta) mogą być wykonywane w innej kolejności i latach w zależności od zakwalifikowania zadania do dofinansowania ze środków UE.

4. POWIĄZANIA PLANU I PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI NA TERENIE GMINY/POWIATU/WOJEWÓDZTWA

Miasto Bielsk Podlaski zgodnie z zamierzeniami polityki państwa oraz programów unijnych dąży do zniwelowania różnic, jakie powstały między regionami w Polsce i Europie. Działania te zmierzają w kierunku podniesienia konkurencyjności gminy, a co za tym idzie do zachęcenia inwestorów do lokowania kapitału.

Cele funduszy strukturalnych w latach 2004-2006 obejmowały:

- Cel 1. (regionalny): obejmuje regiony zapóźnione w rozwoju (na poziomie NUTS II) - podstawowym kryterium zakwalifikowania regionu do celu 1 jest dochód PKB na jednego mieszkańca poniżej 75% średniego PKB państw UE; tym celem są objęte również regiony słabo zaludnione oraz obszary „ultraperyferyjne”.
- Cel 2. (regionalny): polega na wspieraniu terenów silnie uzależnionych od upadającej gałęzi gospodarki (na poziomie NUTS III).
- Cel 3. (horyzontalny): obejmuje pomoc w modernizacji rynku pracy poprzez szkolenia zawodowe, lokalne inicjatywy w zakresie zatrudnienia oraz poprawę dostępu do rynku pracy.

W ramach UE wszystkie regiony w Polsce są zaliczane do obszarów mniej rozwiniętych - objętych CELEM 1. Cel ten jest finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności.

Inwestycje planowane w mieście poprzez zgodność z wymienionymi wyżej programami są spójne z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2004-2006, którego celem strategicznym było rozwijanie konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę sytuacji społecznej i ekonomicznej w porównaniu z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Polityka spójności UE będzie skoncentrowana w latach 2007-2013 wokół trzech celów:

- Cel 1 – Konwergencja – zorientowany na obszary o niskim poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznego (do tego celu została zakwalifikowana całość terytorium Polski), wspierający wzrost i tworzenie nowych miejsc pracy w regionach najbiedniejszych (państwa o DNB<90% i regiony o PKB<75% UE oraz regiony tzw. efektu statystycznego).
- Cel 2 – Konkurencja regionalna i zatrudnienie, wspieranie zmian strukturalnych w regionach nie kwalifikujących się do celu Konwergencja oraz zmian na rynku pracy.

- Cel 3 – Europejska Współpraca Terytorialna (współpraca transnarodowa, transgraniczna i międzyregionalna).

Cele te są zgodne z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia na lata 2007-2013. Jest to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.

W ramach związku gmin z trzech powiatów Miasto Bielsk Podlaski będzie uczestniczyło w budowie zakładu zagospodarowania odpadów (ZZO).

Niniejszy plan, jego cele i zadania są zgodne z następującymi dokumentami strategicznymi i programowymi:

- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bielsk Podlaski,*
- *Strategią rozwoju miasta Bielsk Podlaski na lata 2002-2010;*
- *Gminnym programem ochrony środowiska i gminnym planem gospodarki odpadami.*

Wszystkie inwestycje są zgodne z obowiązującymi Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego oraz ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bielsk Podlaski.

5. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Wszystkie zadania przyjęte do realizacji w ramach PRL objęte zostaną monitoringiem rzeczowym, który dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwi ocenę jego wykonania. Wskaźniki obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań są podzielone na dwie kategorie, zgodnie z wytycznymi KE:

- wskaźniki produktu – odnoszą się do rzeczowych efektów działania, liczone są w jednostkach materialnych,
- wskaźniki rezultatu – odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia programu, mogą przybierać formę wskaźników materialnych lub finansowych.

Przewidywane do osiągnięcia wskaźniki realizacji Planu Rozwoju Lokalnego przedstawia Tabela 21. Poniższe dane są szacunkowe ze względu na wykonywaną jeszcze dokumentację techniczną.

Tabela 21. Przewidywane do osiągnięcia wskaźniki Planu Rozwoju Lokalnego

L.p.	Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość wskaźnika
1	Produkt	Długość zmodernizowanych dróg gminnych	km	27,38
2	Produkt	Liczba zmodernizowanych obiektów mostowych/wiaduktów/estakad/tuneli	szt	1
3	Produkt	Długość wybudowanych chodników	km	8,77
4	Produkt	Długość zmodernizowanych chodników	km	16,79
5	Produkt	Liczba wybudowanych zbiorników małej retencji	szt	1
6	Produkt	Pojemność wybudowanych zbiorników małej retencji	m ³	48 000
7	Produkt	Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km	3,00
8	Produkt	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	km	51,69
9	Produkt	Długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej	km	32,03
10	Produkt	Liczba wybudowanych przyłączy (przykanalików) kanalizacji deszczowej	szt	50
11	Produkt	Liczba wybudowanych stacji uzdatniania wody	szt	1
12	Produkt	Liczba wybudowanych składowisk odpadów	szt	1
13	Produkt	Powierzchnia wybudowanych składowisk odpadów	ha	2,30
14	Produkt	Objętość wybudowanych składowisk odpadów	m ³	319 200
15	Produkt	Liczba zrekultywowanych składowisk odpadów	szt	1
16	Produkt	Powierzchnia zrekultywowanych składowisk odpadów	ha	4,45

L.p.	Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jedn. miary	Wartość wskaźnika
17	Produkt	Liczba zmodernizowanych obiektów lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	szt.	4
18	Produkt	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej	szt.	5
19	Produkt	Powierzchnia odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego	szt.	1
20	Rezultat	Nośność zmodernizowanego obiektu (drogi)	kN/oś	80-110
21	Rezultat	Nośność zmodernizowanego obiektu (mostu)	kN/oś	100
22	Rezultat	Przyrost ludności korzystającej z poprawionej infrastruktury drogowej	%	5
23	Rezultat	Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie gminy	osoby	26 660
24	Rezultat	Długość sieci wodociągowej na terenie gminy	km	87,30
25	Rezultat	Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	km	108,78
26	Rezultat	Długość sieci kanalizacji deszczowej na terenie gminy	km	61,78
27	Rezultat	Liczba osób korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	osoby	26 600
28	Rezultat	Liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez stację uzdatniania wody	szt.	26 600
29	Rezultat	Powierzchnia terenów inwestycyjnych z dostępem do sieci kanalizacji deszczowej	ha	9,00
30	Rezultat	Liczba gospodarstw domowych obsługiwanych przez składowisko odpadów	szt.	9 651
31	Rezultat	Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	osoby	2 000

6. SYSTEM WDRAŻANIA

Procedura wdrażania w ogólnych zarysach powinna wyglądać następująco:

1. Przeprowadzenie spotkań informacyjnych.
2. Konsultacje z partnerami społecznymi w celu omówienia realizacji i korekt PRL.
3. Opracowanie Planu Rozwoju Lokalnego.
4. Przedłożenie PRL radnym.
5. Przygotowanie uchwały dla Rady Miasta i postawienie wniosku o przyjęcie PRL.
6. Nadzór nad realizacją PRL.

Plan Rozwoju Lokalnego przyjmuje Rada Miasta Bielsk Podlaski w drodze uchwały. Odpowiedzialność za wdrożenie Lokalnego Planu Rozwoju spoczywa na samorządzie miejskim oraz innych jednostkach odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań.

Zgodnie z zapisami ustawy o samorządzie gminnym, samorząd miasta, a w jego imieniu Burmistrz, odpowiada za inicjowanie, formułowanie i realizację polityki rozwoju miasta, a więc za programowanie i realizację celów na poziomie gminy oraz za nadzór nad całością działań podejmowanych w mieście.

Główne kierunki polityki rozwoju miasta określone są w strategii rozwoju oraz w Planie Rozwoju Lokalnego.

Do zadań beneficjentów należy: przygotowanie wniosków aplikacyjnych i wszystkich niezbędnych dokumentów, załączników i pozwoleń, przygotowaniem dokumentacji technicznej projektów, obsługa finansowa projektów, monitorowanie realizacji projektów, składanie sprawozdań z ich realizacji.

Realizatorzy zadań są odpowiedzialni za wybór bezpośrednich wykonawców inwestycji oraz dostawców usług i towarów a także za wykonanie zaplanowanych i finansowanych działań niezbędnych do osiągnięcia wyznaczonych celów. Podmioty te odpowiadają również za gromadzenie niezbędnej dokumentacji i danych pozwalających na pełną kontrolę sposobu realizacji projektu.

Podstawową zasadą, na której opierać się będzie zarządzanie programem rozwoju lokalnego jest zasada partnerstwa. Podstawą wdrażania musi być zintegrowane działanie. W realizację zaangażowane zostaną: samorząd gminny, jednostki mu podległe i inne podmioty zaliczane do sektora niepublicznego.

Aby zapewnić udział społeczny zostaną przeprowadzone działania konsultacyjne i koordynacyjne nad planem z różnymi grupami społecznymi i środowiskiem gospodarczym.

7. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

7.1. System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego

W celu kontroli realizacji Planu, zapewnienia efektywnego i oszczędnego wydatkowania publicznych środków finansowych istnieje potrzeba stworzenia spójnego systemu monitorowania programu.

Raz do roku powinien odbywać się przegląd realizacji Planu w oparciu o roczne sprawozdanie. Za techniczne przygotowanie i przedstawienie sprawozdania z realizacji Planu Rozwoju Lokalnego odpowiedzialny jest Referat Inwestycji i Zamówień Publicznych.

Sprawozdanie powinno zawierać:

- nazwę zadania,
- cel,
- opis działań podjętych w okresie ewaluacyjnym,
- opis rozbieżności między harmonogramem zakładanym a rzeczywistym,
- oszacowanie poniesionych nakładów i źródeł finansowania i rozbieżności w stosunku do planu finansowego,
- stopień rozbieżności między efektami zakładanymi a osiągniętymi (w oparciu o przyjęte wskaźniki systemu monitoringu),
- przyczyny rozbieżności i problemy napotkane w trakcie realizacji,
- propozycje modyfikacji projektu.

Sprawozdanie, o którym mowa wyżej przekłada się Komisji do spraw Inwestycji i Gospodarki Komunalnej. Komisja na podstawie sprawozdania (i ewentualnie innych dokumentów) dostarczonych przez odpowiedzialną jednostkę ocenia realizację poszczególnych zadań i projektów inwestycyjnych. Wnioski przedstawia Burmistrzowi Miasta. Spotkania Komisji powinny odbywać się przynajmniej raz w roku. Spotkania Komisji winny służyć nie tylko ocenie realizacji, lecz na tej podstawie także uaktualnieniu i uzupełnieniu Planu.

Procedury dotyczące uruchomienia i obiegu przepływów finansowych, mających na celu zapewnienie ich przejrzystości oraz opis szczegółowych rozwiązań i procedur służących kontroli wynikają z Ustawy o finansach publicznych i Ustawą o rachunkowości.

7.2. Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego

Bieżąca ocena Planu Rozwoju Lokalnego będzie dokonywana w oparciu o niżej wymienione dokumenty:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bielsk Podlaski,
- Program ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami,
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013,
- Krajowe Programy Operacyjne,
- Strategia rozwoju miasta Bielsk Podlaski na lata 2002-2010.

7.3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem otwartym i w zależności od potrzeb wynikających ze zmian uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych powinien być aktualizowany. Aktualizacja, jak i ocena realizacji, powinna odbywać się we współpracy między władzami gminy, mieszkańcami gminy, podmiotami sektora publicznego i prywatnego oraz organizacjami pozarządowymi z terenu gminy.

Współpraca taka powinna odbywać się dzięki możliwości składania wniosków, organizacji otwartych spotkań dotyczących oceny realizacji i aktualizacji Planu Rozwoju Lokalnego. Tego typu pośrednie i bezpośrednie konsultacje powinny być ogłaszane przez Urząd Miasta na jego stronie internetowej i na tablicach ogłoszeń.

Współpraca nad oceną i aktualizacją planu może stać się elementem (lub nawet motywem) współpracy w zakresie organizacji i współfinansowania inicjatyw wprowadzanych do planu, wspólnych działań promocyjnych itp. Podczas realizacji zadań ujętych w Planie Rozwoju Lokalnego współpraca ta będzie kontynuowana i rozwijana.

7.4. *Public Relations* Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego jest wyrazem dążeń władz miasta do poprawy warunków życia ludności oraz podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Konieczne jest więc kształtowanie pozytywnego wizerunku Planu Rozwoju Lokalnego. Oczywiście *public relations* Planu musi być integralną częścią działalności promocyjnej miasta. Należy zadbać o to by odpowiednia wiedza, dotycząca projektów zawartych w Planie, przekazywana mieszkańcom miasta i podmiotom zewnętrznym, szczególnie potencjalnym inwestorom.

Plan Rozwoju Lokalnego po uchwaleniu przez Radę Miasta powinien zostać udostępniony do publicznej wiadomości. Treść Planu Rozwoju Lokalnego zostanie umieszczona w portalu internetowym miasta, jak również będzie dostępna w Referacie Inwestycji i Zamówień Publicznych Urzędu Miasta.

Celem priorytetowym będzie nawiązanie kontaktu z otoczeniem lokalnym i potencjalnymi donatorami i inwestorami zewnętrznymi poprzez umiejętne zarządzanie komunikacją, wpływającą na postrzeganie miasta i działań jego samorządu związanych z realizacją PRL. Komunikacja zapewniona będzie przez:

- informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej,
- stronę internetową Urzędu Miasta,
- tablice ogłoszeń,
- informacje zamieszczane w mediach lokalnych i regionalnych,
- uczestnictwo mieszkańców w sesjach Rady Miasta,
- informowanie mieszkańców poprzez:
 - sesje Rady Miasta,
 - przekazywanie informacji do wywieszenia na tablicach informacyjnych w mieście,
 - organizowanie spotkań z przedstawicielami Urzędu Miasta